

Barnens väg genom myndigheters utredningar av brottsanmäld barnmisshandel

Ann-Sofie Nylund

Masterarbete
Det sociala området
2014

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Master inom det sociala området
Identifikationsnummer:	4330
Författare:	Ann-Sofie Nylund
Arbetets namn:	Barnens väg genom myndigheters utredningar av brottsanmäld barnmisshandel
Handledare (Arcada):	Åsa Rosengren
Uppdragsgivare:	Östra Nylands Socialjour
<p>Studiens syfte var att belysa barnens väg genom myndigheternas utredningar av anmälningar om barnmisshandel ur ett barnperspektiv. Studien utfördes som en fallstudie där två myndigheters, polisens och barnskyddets, dokument studerades gällande 34 barn i Östra Nyland. Barnens väg studerades genom fyra aspekter: 1) vilka vägar anmälan om barnmisshandel kommit till myndigheter, 2) antal träffar mellan barnen och myndigheter under utredningarna, 3) tiden för barnens del i utredningarna samt 4) ansökandet av intressebevakare för barnen i förundersökningen. Studien visade att ingen av utredningarna i studien hade gått helt perfekt ur ett barnperspektiv, med tanke på litteraturens rekommendationer om tid, antal träffar och intressebevakare som övervakar barnets bästa under processen. De flesta av utredningarna hade ändå gått bra i någon av aspekterna. Över hälften av brottsanmälningarna om barnmisshandel 2013 i Östra Nyland var gjorda av barnskyddet. Skolan var den främsta att göra barnskyddsanmälan till barnskyddet om barnmisshandel. I åtta barns fall hade ingen anmälan gjorts från polisen till barnskyddet gällande våldet som anmälts till eller utretts hos polisen. Barnen träffade under utredningarna olika myndigheter mellan en och fem gånger. Tiden för barnen i utredningarna varierade från en enda dag till åtta månader. De barns utredningar, som kommit till polisen via socialbyrån tog både längre tid för barnen och krävde flera samtal med olika myndigheter innan polisförhöret. Intressebevakare var ansökt i förundersökningen för alla barn utom ett, men endast i fyra barns fall var intressebevakaren närvarande under barnets förhör. I 13 fall hade man ansökt om intressebevakare först efter barnets förhör.</p>	
Nyckelord:	Barnmisshandel, Utredning, 2013, Polis, Barnskydd, Barnens väg, Fallstudie, Östra Nylands Socialjour
Sidantal:	76
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	17.6.2014

DEGREE THESIS	
Arcada	
OPINNAYTETYÖ	
Degree Programme:	Master´s degree programme of social services
Identification number:	4330
Author:	Ann-Sofie Nylund
Title:	The trail of children through investigations of authorities in cases of police-reported child maltreatment
Supervisor (Arcada):	Åsa Rosengren
Commissioned by:	Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystys
<p>The study's purpose was to highlight the trail of children through the authorities' investigations of police-reported child maltreatment from a child's perspective. The study was performed as a case study in which two authorities', the police and child welfare, documents were studied regarding 34 children in Itä-Uusimaa. The trail of children was studied by four aspects: 1) ways notification of child maltreatment come to the authorities, 2) number of meetings between the children and the authorities during the investigation, 3) time of the children's part in the investigations, and 4) application of interest guardians for the children in the investigation. The study showed that none of the investigations in the study had gone perfectly from a child's perspective, given the literature recommendations of time, number of meetings and guardians who oversees child's best interests during the process. Most of the investigations were still going well in some of the aspects. Over half of the crime-reports of child abuse in 2013 in Itä-Uusimaa was made by child welfare. School was the premier to make child protection notification to child welfare about child abuse. In eight cases, children had no notification from the police to the child-welfare regarding violence reported to or investigated by the police. The children met during investigations different authorities between one and five times. The time for the children in the investigations ranged from one day to eight months. The children's cases, which came to the police via the social welfare took both longer in time for the children and required multiple meetings with different authorities before police questioning. Interest guardians were applied in the investigation for all children except one, but only in four children's cases was the guardian present under the child's hearing. In 13 cases, the guardian was applied for after the child's hearing.</p>	
Keywords:	Child maltreatment, investigation, 2013, police, child welfare, trail of children, case study, Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystys
Number of pages:	76
Language:	Swedish
Date of acceptance:	17.6.2014

Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosiaalialan ylempi korkeakoulututkinto
Tunnistenumero:	4330
Tekijä:	Ann-Sofie Nylund
Työn nimi:	Lasten kulku viranomaisten tekemissä selvityksissä lasten pahoinpitelytapauksissa
Työn ohjaaja (Arcada):	Åsa Rosengren
Toimeksiantaja:	Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystys
<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli valottaa lasten kulkua viranomaisten tekemissä selvityksissä lasten pahoinpitelytapauksissa lapsen näkökulmasta. Tutkimus toteutettiin tapaus-tutkimuksen kautta, jossa kahden viranomaisen, poliisin ja lastensuojelun, asiakirjat tutkittiin 34 lapsen osalta Itä-Uudellamaalla. Lasten kulkua tutkittiin neljän näkökulman kautta: 1) mitä kautta ilmoitukset lasten pahoinpitelyistä tulevat viranomaisille, 2) tapaamisten määrä lasten ja viranomaisten välillä selvitysten aikana, 3) aika lasten osalta selvityksissä, sekä 4) edunvalvojan sijaisen hakeminen lapsille esitutkinnassa. Tutkimus osoitti, että yksikään selvitys tutkimuksessa ei ollut mennyt täydellisesti lapsen näkökulmasta, kirjallisuuden antamien suositusten mukaan selvitysten ajasta, tapaamisten määrästä ja edunvalvojan sijaisesta joka valvoo lapsen etua prosessin aikana. Useimmat tutkimukset olivat kuitenkin menneet hyvin joissakin näkökulmissa.</p> <p>Yli puolet rikosilmoituksista koskien lasten pahoinpitelyitä teki vuonna 2013 Itä-Uudellamaalla lastensuojelu. Koulu oli ensisijainen lastensuojeluilmoituksen tekijä lastensuojeluun lasten pahoinpitelyistä. Kahdeksassa tapauksessa ilmoitus lastensuojeluun ei ollut mennyt poliisilta lastenpahoinpitelyissä jotka oli ilmoitettu tai tutkittu poliisissa. Lapset tapasivat selvitysten aikana eri viranomaisia yhdestä viiteen kertaan. Aika lasten osalta selvityksissä vaihtelivat yhdestä päivästä kahdeksaan kuukauteen. Niiden lasten selvitykset jotka tulivat lastensuojelun kautta poliisille kesti sekä pidemmän ajan lasten osalta, että vaati useamman tapaamisen lasten ja viranomaisten välillä ennen poliisin kuulemista. Edunvalvojan sijainen haettiin kaikille lapsille esitutkinnassa paitsi yhdelle, mutta vain neljässä lapsen tapauksessa edunvalvojan sijainen oli läsnä lapsen kuulemisessa. 13 tapauksessa, edunvalvojan sijainen haettiin vasta lapsen kuulemisen jälkeen.</p>	
Avainsanat:	Lasten pahoinpitely, tutkinta, 2013, poliisi, lastensuojelu, lasten kulku, tapaus tutkimus, Itä-Uudenmaan sosiaalipäivystys
Sivumäärä:	76
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	17.6.2014

INNEHÅLL

1	Inledning.....	8
1.1	Syfte och frågeställningar	9
1.2	Kort presentation av studiens kontext	9
2	Vad är barnmisshandel?	11
2.1	Barnmisshandel som begrepp.....	11
2.2	Lagens definition av barnmisshandel.....	13
3	Tidigare forskat om utredningar av brottsanmäld barnmisshandel.....	15
3.1	Tidigare kartläggningar av brottsanmäld barnmisshandel	16
3.2	Tidigare forskat om myndighetssamarbetet i utredningarna	17
4	Ett barnperspektiv i utredningar av barnmisshandel.....	19
4.1	Barnens rättighet att leva utan våld.....	20
4.1.1	<i>Det nordiska barnperspektivet.....</i>	<i>22</i>
4.1.2	<i>Barnmisshandel förbjudet i finsk lag sedan 1984.....</i>	<i>23</i>
4.1.3	<i>Barnskyddslagen .....</i>	<i>23</i>
4.2	Barnens rättighet att bli hörda	24
4.2.1	<i>Hörande av barn i rättsliga processer .....</i>	<i>25</i>
4.2.2	<i>Hörande av barn i utredningen av behovet av barnskydd.....</i>	<i>26</i>
5	Att utreda anmälningar om barnmisshandel	28
5.1	Att utreda anmälningar om barnmisshandel på socialbyrån	29
5.1.1	<i>Utredning av behov av barnskydd.....</i>	<i>30</i>
5.1.2	<i>Socialmyndigheters skyldighet och rättighet att anmäla barnmisshandel till polisen.....</i>	<i>33</i>
5.2	Att utreda anmälningar om barnmisshandel på polisstationen	35
5.2.1	<i>Brottsprocessen.....</i>	<i>36</i>
5.2.2	<i>Barnets förhör.....</i>	<i>38</i>
5.3	Sammanfattning av utredningar av anmälningar om barnmisshandel.....	39
6	Metod.....	41
6.1	En fallstudie	41
6.2	Material och tillvägagångssätt	42
6.2.1	<i>Dokumentstudie.....</i>	<i>44</i>
6.2.2	<i>Fem fallbeskrivningar .....</i>	<i>45</i>

6.3	Analys och bearbetning av materialet	46
6.4	Etiska reflektioner	48
7	Barnens väg genom myndigheters utredningar i Östra Nyland	50
7.1	Vem som anmält barnmisshandel till myndigheter.....	51
7.1.1	<i>Vem som anmält barnmisshandel till polisen .....</i>	<i>52</i>
7.1.2	<i>Vem som anmält barnmisshandel till barnskyddet.....</i>	<i>53</i>
7.2	Antal träffar mellan barnen och myndigheter under utredningarna.....	54
7.2.1	<i>Träffar mellan barnen och polisen.....</i>	<i>56</i>
7.2.2	<i>Träffar mellan barnen och socialarbetarna.....</i>	<i>56</i>
7.3	Tiden för barnen i utredningarna av det misstänkta våldet	57
7.4	Ansökandet av intressebevakare för barnen under förundersökningen	59
7.5	Fem fallbeskrivningar	60
7.5.1	<i>Fall 1: En rätt så lyckad utredning.....</i>	<i>60</i>
7.5.2	<i>Fall 2: En avgränsad utredning .....</i>	<i>60</i>
7.5.3	<i>Fall 3: En lång brottsutredning .....</i>	<i>61</i>
7.5.4	<i>Fall 4: Barnskyddsanmälan leder inte till utredning.....</i>	<i>62</i>
7.5.5	<i>Fall 5: En lång utredning av behovet av barnskydd .....</i>	<i>62</i>
8	Analys och tolkning av studiens resultat.....	64
8.1	Vem som anmält barnmisshandel till myndigheter.....	64
8.2	Antal träffar mellan barnen och myndigheter under utredningarna.....	65
8.3	Tiden för barnen i utredningarna	66
8.4	Ansökandet av intressebevakare	66
9	Diskussion	68
	Källor	71
	Bilagor	77
	Bilaga 1. Anhållan om forskningslov från Polisstyrelsen	
	Bilaga 2. Anhållan om forskningslov från Socialbyråerna	
	Bilaga 3. Formulär för insamling av uppgifter	

Figurer

Figur 1. Karta över Östra Nyland.....	10
Figur 2. Studiens upplägg	45
Figur 3. Fyra aspekter som utgör barnens väg i studien.....	50
Figur 4. Åldern på barnen, N=34.....	51
Figur 5. Vem som anmält om barnmisshandel till polisen i Borgå 2013, % N=34.....	52
Figur 6. Vem som gjort barnskyddsanmälan till socialbyråerna gällande studiens 34 barn från 2013.....	53
Figur 7. Olika myndigheters andel av träffarna med barnen i %, N.....	55
Figur 8. Tiden för barnen i utredningarna, enligt vilken väg brottsanmälan kommit till polisen, N	59

Tabeller

Tabell 1. Materialet som samlats för studien.....	44
Tabell 2. Dokument som använts i svarandet av forskningsfrågorna.....	47
Tabell 3. Brottsrubriceringarna på barnmisshandels fall från 2013 N=34.....	51
Tabell 4. Undersökningsåtgärder som gällt barnet under förundersökningen i misstankar om barnmisshandel, %, N=34.....	56
Tabell 5. Antal gånger socialarbetaren träffat barnet under utredningen av behovet av barnskydd gällande barnmisshandel, N=26, %.....	57
Tabell 6. Utredningstiden för barnens del, N, %.....	58
Tabell 7. Ansökandet av intressebevakare.....	59
Tabell 8. Sammandrag över fallbeskrivningarna.....	59

1 INLEDNING

Nästan vartannat barn i Finland agas fortfarande i uppfostringssyfte (Ellonen 2012 s.8), men enligt uppskattningar kommer färre än vart tionde barnmisshandelsfall till polisens kännedom (Humppi & Ellonen 2010 s.22). Barnens rättigheter kränks oftast av just de personer som barnen borde kunna lita på mest - vuxna i deras närhet, ofta som en del av barnets uppfostran. Efter barnet som misshandlades till döds av sin far i Helsingfors 2012 lyfte tidningarnas löpsedlar fram flera fall av våld mot barn, både i hemmen och i skolorna. Händelserna väckte en hälsosam debatt om både myndigheters och civila personers reagerande och skyldigheter i misshandelsfall. Till polisen strömmade mängder av nya anmälningar gällande mycket lindriga fall av barnmisshandel från både föräldrar och socialarbetare, anmälda i rädsla för att bli anklagade för att ha gjort för lite?

Mitt intresse väcktes med frågan huruvida det verkligen är barnets bästa att starta det tunga, långsamma utredningsmaskineriet som rättsprocessen så ofta är, i fall där barnet utsatts för kroppslig åga eller annan form av lindrig misshandel en enstaka gång? Kan brottsutredningen vara mera traumatiserande för barnet än det enstaka lindriga våldet?

Som socialhandledare på Polisstationen i Borgå sköter jag inte i första hand om denna kundgrupp, *barn som är offer för barnmisshandel*, men konsulteras av poliser och socialarbetare om ämnet. Utredningarna upplevs både på socialbyråerna och polisstationen som svåra och krångliga, direktiven är diffusa och tolkningarna av dem är olika i de Öst Nyländska kommunerna. För barnen ser utredningarna olika ut beroende på vilka vägar anmälan kommer till polisen, och utgångsläget för barnen i utredningarna utgår långt från det brokiga samarbetet mellan myndigheterna. En del kommuners socialbyråer utreder våldet själv och träffar familjen många gånger, medan andra inte träffar familjen en enda gång, utan råder föräldrarna själva anmäla våldet till polisen. Brister finns i kunskapen om utredningarna både hos socialarbetare som poliser, och arbetet på båda sidorna utgår starkt ifrån juridiska ramar. Skäl finns att granska och belysa den aktuella situationen i utredningsarbetet gällande barnmisshandel i Östra Nyland.

Studien utgår från eget intresse, men görs i samförstånd med arbetsgivaren Östra Nylands Socialjour. Östra Nylands Socialjours intresse är att ständigt utveckla samarbetet mellan polisen och socialbyråerna i Östra Nyland.

1.1 Syfte och frågeställning

Studien syftar till att kartlägga och belysa barnens väg genom myndigheters utredningar av brottsanmäld barnmisshandel i Östra Nyland 2013. Detta görs utgående från polisens och barnskyddets dokument. Utgångspunkten är brottsanmälda fall från 2013 på Östra Nylands polisinrättnings östra verksamhetsområde. Studien strävar till att se på utredningarna ur ett barnperspektiv, att staka ut barnens väg genom myndigheternas utredningar genom att se på fyra olika aspekter, 1) vilka vägar anmälningarna kommit till myndigheterna, 2) antal träffar mellan barnet och myndigheter, 3) tidsaspekten för barnens del i utredningarna samt 4) ansökandet av intressebevakare för barnen. Utredningarna ses i studien som en händelsekedja i barnens liv från våldshändelsen hemma i familjen, tills saken eventuellt tagits upp på skola eller daghem, genom eventuell anmälan och utredning på socialbyrå, till brottsanmälan hos polisen och genom hela förundersökningen.

I studien söks svar på följande frågor:

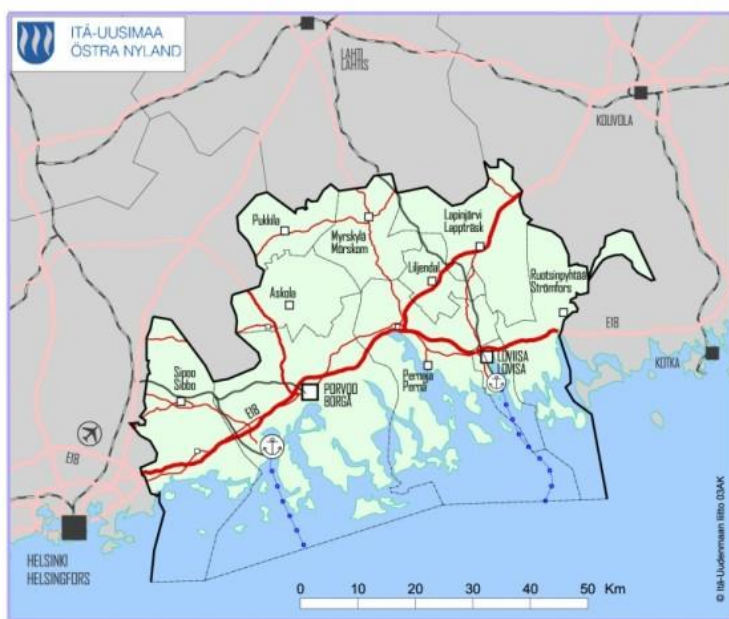
- vem anmälde om barnmisshandel till dessa myndigheter i Östra Nyland 2013, utgående från brottsanmälda fall från samma år?
- hur många träffar hade barnen med olika myndigheter och tjänstemän (daghemspersonal, skolpersonal, läkare, socialarbetare, poliser) gällande det misstänkta våldet under vägen?
- hur lång tid tog utredningarna sammanlagt för barnens del?
- ansöktes intressebevakare för barnen under polisens förundersökning?

1.2 Kort presentation av studiens kontext

Studien kontext är området Östra Nyland med Östra Nylands Polisinrättning samt de olika orternas socialbyråer. Östra Nylands Polisinrättning bestod år 2013 av två verksamhetsområden, det västra och det östra. Polisinrättningens huvudkontor låg i Vanda, som utgjorde det västra verksamhetsområdet. Till det östra verksamhetsområdet, som

studien koncentrerar sig på, hörde sammanlagt sju orter: Askola, Borgå, Lappträsk, Lovisa, Mörskom, Pukkila och Sibbo. På det östra verksamhetsområdet fanns år 2013 polisstationer belägna i Borgå och Lovisa, samt en servicepunkt i Sibbo. (Poliisi 2013) Under 2013 tog polisinrättningen emot 5152 st. brottsanmälningar inom det östra verksamhetsområdet (POLSTAT). Befolkningmängden på området var vid slutet av 2012 sammanlagt 95 142 personer (Uudenmaan liitto 2013).

På alla sju orter fanns 2013 egna socialbyråer, förutom Lappträsk kommun som verkade under Lovisa socialbyrå. Fem av orterna (Sibbo, Borgå, Lovisa, Lappträsk och Askola) hade dessutom gemensam socialjour och hörde under samma Nylands sjukvårdsdistrikt, medan Pukkila och Mörskom hörde till koncernen för Päijät-Häme social- och hälsovård.

Figur 1. Karta över Östra Nyland. På kartan är utskrivna även Strömfors, Pernå och Liljendal som gick samman med Lovisa år 2010. (Itä-Uusimaa)

2 VAD ÄR BARNMISSHANDEL?

Barnmisshandel behandlas i kapitlet som ett begrepp, för att beskriva innebörden av vad myndigheter utreder. En förståelse av begreppet behövs för att förstå olika myndigheters syn på saken. Begreppet barnmisshandel för tankarna lätt till ett litet barn under skolåldern som blir slaget av sin förälder. Begreppet omfattar trots allt en bredd av helt olika former av våld, allt från mycket lindrig kroppslig åga, muntliga förolämpningar och vanvård till grov fysisk våld.

Både Janson m fl (2011 s.49) och det Nationella handlingsprogrammet för att minska kroppslig åga mot barn (STM 2011s.37) påminner att all fysisk maktbruk mot barnet inte är våld eller åga. Föräldrar får rycka undan sitt barn, för att förhindra det att göra något illa eller skada andra. Föräldrar får använda kraft för att sätta gränser för barnet när syftet inte är att orsaka smärta. Sådana situationer är att skydda barnet mot skada, eller för att t. ex skydda föremål som kan gå sönder.

2.1 Barnmisshandel som begrepp

Begreppet barnmisshandel benämns olika i olika sammanhang, men i alla definitioner handlar det om fysiskt eller psykiskt våld som utspelar sig av en vuxen i hemmet mot ett barn. Begrepp som klargörs i stycket är ”barn”, ”vuxen i hemmet”, ”barnmisshandel”, ”kroppslig åga”, ”psykiskt våld” och ”våld”.

Som *barn* räknas enligt finsk lag alla under 18 år, men lagen skiljer ungdomar och barn åt med olika åldrar i olika paragrafer. För att slippa skriva ”barn/ungdom” i arbetet, utgår från FN:s definition: ”Som barn räknas alla människor under 18år” (Unicef 1989).

Med en *vuxen i hemmet* menas barnets föräldrar; biologiska-, foster-, adoptiv- och styvföräldrar, far-och morföräldrar, vuxna syskon eller andra släktingar som tar hand om barnet, föräldrars vänner samt andra vuxna som sköter barnet, t ex barnvakter. (Hindberg 1997, s.22)

Enligt WHO (2013) omfattar *barnmisshandel* alla typer av fysiska och/eller känslomässig misshandel, sexuella övergrepp, försummelse eller vårdslöshet på barn under 18år. Det kan även innefatta kommersiell eller annan exploatering av barnet, vilket or-

sakar faktiska eller potentiella skador för barnets hälsa, överlevnad och utveckling. Exponering för våld i parrelationer kan även räknas som en form av barnmisshandel. WHO:s definition är således den vidaste, inom flera andra definitioner ställs alla sexualbrott som egna begrepp. Hindberg (1999 s. 53-54) delar upp begreppet barnmisshandel i aktiv och passiv misshandel. Med en aktiva misshandeln menar hon fall där barnet avsiktligt görs skada. Den passiva misshandeln beskriver hon som vanvård, t ex att barnet lämnats utan uppsikt så att det riskerar att råka ut för olyckor, eller inte får tillräckligt med mat och dryck, kläderna inte är anpassade för årstiden mm. Den passiva misshandeln kan resultera i fysisk skada, oavsiktligt. Hindberg refererar till det engelska kombinations-begreppet "child abuse and neglect" vilket antyder att de båda formerna hänger samman.

Kroppslig aga definieras av det "Nationella handlingsprogrammet för att minska kroppslig aga mot barn 2010-2015" (STM 2011s.35) som att "daska till, slå till, knuffa, riva, knäppa till, lugga, ge stryk och motsvarande våldshandlingar". Som kroppslig aga anses även att släpa på ett barn eller annan hårdhänt behandling som orsakar smärta, för att bestraffa eller reglera barnets beteende. Barnet som blir utsatt för agan är alltid i underläge gentemot den överlägsne vuxne, som ensidigt bestämmer reglerna för beteendet och formen av straff. All kroppslig aga är misshandel av barn, och kan bestraffas enligt strafflagen.

Psykiskt våld eller emotionellt kränkande behandling kan betyda att barnet regelbundet förolämpas, avvisas, hånas, görs osynligt, hotas, skräms upp, förödmjukas, skälls ut, föraktas eller isoleras. Att ett barn regelbundet blir illa behandlat emotionellt antas ha en mer bestående skadlig inverkan på barnets utveckling. Också psykiskt våld kan räknas som straffbar misshandel (STM 2011, s.36). Gording Stang (2011) menar att definitionen av psykiskt våld innefattar situationer där barnet bevittnar våld mot andra familjemedlemmar. Oftast dokumenteras detta endast som att barn är "vittnen" till våld, vilket inte leder till en egen utredning ur barnets synvinkel. Enligt Gording Stang upplever barn våld mot endera föräldern som minst lika skrämmande som direkt våld mot egen kropp.

För begreppet *våld* finns ingen entydig, enkel beskrivning, men facklitteraturen refererar ofta till Per Isdals (2002) definition:

”Våld är varje handling mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill”

Isdals definition är intressant på så vis att han utvidgar våldsbegreppen med begreppet ”latent våld”, dvs. tillvaron att leva i konstant fruktan för nya våldsepisoder. Europarådets definition om *våld i familjen* från 1985 är en annan definition som ofta nämns i litteraturen;

“...there is violence in any act or omission which prejudices the life, the physical or psychological integrity or the liberty of a person or which seriously harms the development of his or her personality.” (RECOMMENDATION No. R (85) 4)

Gording Stang (2011) menar att Europarådets formulering och förståelse för våld mot barn representerar ett högklassigt barnperspektiv, eftersom de utvecklingsfaser som barn är i gör dem speciellt sårbara för skador som kan följa dem resten av livet. Rättsapparaturen följer enligt henne ett alltför snävt våldsbegrepp, där utgångsläget sedan länge har varit huruvida man kan fälla den skyldige för brott eller inte.

2.2 Lagens definition av barnmisshandel

För barnmisshandel finns inga egna brottsrubriceringar som endast skulle gälla barn, utan brotten följer samma definitioner som för vuxna (Ellonen 2013 s.49). Misshandel definieras i strafflagens 21 kapitel 5§ enligt följande:

”Den som begår fysiskt våld mot någon eller som utan att begå sådant våld skadar någons hälsa, tillfogar honom smärta eller försätter honom i medvetlöshet eller något annat motsvarande tillstånd, skall för misshandel dömas till böter eller fängelse i högst två år. Försök är straffbart.”

Traditionellt uppfattas misshandel i lagen som en medveten fysisk handling, exempelvis ett slag med knytnäve där offret får ett blåmärke eller ett sår. Enligt Tolvanen & Vuento (2012 s. 303) innefattar dagens lagstiftning en bredare innebörd. För att brottsbenämningen ska uppfyllas krävs inte fysiskt våld eller synliga skador. Benämningen uppfylls även genom att skada den andres hälsa eller orsaka henne smärta exempelvis genom att orsaka barnet sjukdom eller genom att mata barnet med onödiga mediciner. När det gäller barn uppfylls kriterierna för misshandel lättare än när det gäller vuxna.

Misshandel räknas i lagen som *grov misshandel*, ifall någon tillfogas svår kroppsskada eller en allvarlig sjukdom eller försätts i livshotande läge, brottet begås på ett synnerligen rått eller grymt sätt, eller används skjut- eller eggvapen eller något annat jämförbart livsfarligt hjälpmedel. Enligt lagen ska gärningsmannen för *grov misshandel* dömas till fängelse i minst ett och högst tio år. När det gäller barn bedöms brottshelheten lättare som grov, eftersom barnet inte har möjlighet att försvara sig. Hjälpmedel i misshandel som rem, käpp eller flaska fyller inte den grova brottsbenämningen, utan hjälpmedlet måste vara livsfarligt i sig självt, så som en kniv eller ett skjutvapen. Slag med rem mot ett barn uppfyller brottsbenämningen *misshandel*, och kan dock räknas om *grov misshandel*, ifall gärningen begåtts på ett synnerligen grymt sätt. (Tolvanen & Vuento 2012 s. 303)

Barnmisshandel räknas som *lindrig misshandel*, då våldet, kränkningen av den kroppsliga integriteten eller den skada som tillfogats barnets hälsa har varit mindre betydande eller med beaktande av andra omständigheter vid brottet, bedömd som helhet är ringa. Straffet för *lindrig misshandel* är böter. Fysisk aga av barnet, luggande av håret eller fingerknäppning räknas ofta som lindrig misshandel i brottsutredningar. Ifall agan förverkligas på ett mycket litet barn, kan brottsbenämningen trots allt även i dessa fall skrivas som *misshandel*. (Tolvanen & Vuento 2012 s. 303) Enligt ett förslag av Justitiedepartementets arbetsgruppsbetänkande (2009) bör ett misshandelsbrott inte räknas som *lindrig misshandel*, ifall brottet riktas mot en person under 18 år av vårdnadshavare eller annan person som barnet står i ett särskilt beroendeförhållande till. Förslaget tar således i beaktande barns särskilda sårbarhet i samma linje som Europarådet.

3 TIDIGARE FORSKAT OM UTREDNINGAR AV BROTTSANMÄLD BARNMISSHANDEL

Humppi & Ellonen (2010 s.21) konstaterar att tidigare forskning på internationell nivå om utredningar av barnmisshandel saknas så gott som helt, medan internationella forskningar om utredningar om sexuellt utnyttjade barn finns i mängder. Paralleller från internationella utredningar till finska omständigheter kan heller inte dras, på grund av stora olikheter i lagstiftning och utredningsprocesser. Under de senaste åren har i Finland och i de andra nordiska länderna olika projekt startats för att utveckla brottsprocessen och samarbetet mellan myndigheter runt utredningarna. I Finland sattes en arbetsgrupp år 2008 (STM 2009) att utreda olika praxis mellan myndigheter i utredningar gällande sexuellt utnyttjade barn. Arbetsgruppen kom i sitt uppdrag med förbättringsförslag även gällande utredningar av barnmisshandel.

Litteratursökning på tidigare forskning kring ämnet gjordes i första hand på Polishögskolans biblioteksbanker ”Poletti” och ”Etsivä”. Polishögskolan i Tammerfors driver, samlar och arkiverar forskning gällande brott. Genom att vara i kontakt med polishögskolans bibliotek och forskare inom området erhöles tips om ytterligare material. Sökning gjordes även på de nordiska grannländernas polismyndigheters nätsidor. Material söktes medvetet inom Norden, eftersom de nordiska länderna har en liknande syn och lagstiftning gällande ämnet. Som sökord användes bl a: barnmisshandel, barn+ våld, barnaga, aga, kuritus, lapsi+väkivalta, lapsen kuuleminen, childmaltreatment.

Endast en undersökning hittades där själva *brottsutredningen* studerats då barn blivit utsatta för misshandel, en studie av Humppi och Ellonen (2010). I studien kartlades sammanlagt 1464 brottsanmälningar från tre olika orter i Finland. Studiens tyngdpunkt låg på utredningsprocessen ur ett myndighetsperspektiv. Studien kompletterades med intervjuer med både poliser och tjänstemän från hälso- och socialsektorn. Största utmaningen enligt studien var den ojämna nivån på polisens förundersökning. Polisen hade ingen nationell modell för utredandet av brott mot barn, stora skillnader fanns både mellan olika orter samt mellan enskilda poliser. Studien visade att förhör med barn genomfördes mer sällan ifall förbrytaren var en familjemedlem, än någon utomstående person. Skillnader i tolkandet av lagen hittades även, samt olika tolkningar av anmälningsskyl-

dighet och rättighet. För att svara på bristen av en enhetlig linje i utredningarna kom El-lonen (2013) ut med en ny lärobok om brottsutredningar gällande fall där barn är brotts-offer.

3.1 Tidigare kartläggningar av brottsanmäld barnmisshandel

Flera studier hittades där brottsanmälningars innehåll kartlagts, för att studera barnens ålder, våldets karaktär eller situationer som utlöste våldet. Humppi (2008 s. 74) har kartlagt innehållet av brottsanmälningar från år 2007 (2864st.) där barn var offer för olika former av våld i Finland. Enligt undersökningen var barnets far den vanligaste våldsutövaren inom hemmet, Humppi konstaterar att våld inom familjen anmäls till myndigheter i betydligt mindre grad än våldet bland jämnåriga unga eller vuxna.

Shannon (2011s.6-8) har undersökt polisanmäld barnmisshandel i Sverige, och kommit till att den ständigt ökade statistiken i Sverige under 2000-talet främst beror på en större anmälnings-benägenhet framom en ökad barnmisshandel. I hans undersökning visade resultatet även att misshandeln med åren hade blivit mindre grov, och att en allt större del av brottsanmälningarna gjordes av föräldrar och socialtjänsten, jämfört med tidigare anmälningar från sjukvården. Shannon menar att polisanmäld barnmisshandel inte kan ge svar på mängden av faktiskt våld, utan är starkt kopplad till olika gruppers anmälningsbeteende. Studier av brottsanmälningar ger enligt Shannon däremot viktig förståelse av typer av misshandelsfall som rättsväsendet helt praktiskt har att arbeta med.

Enligt Rädda Barnens kortrapport ”*Anmälningarna som försvann*” (Frisk 2003 s.5) undersöktes 1996 hur socialtjänsten i fyra kommuner i Sverige agerade när barn blivit vittne till våld i familjen. Undersökningen visade på stora brister i myndigheters rutiner, anmälningarna från polisen nådde sällan fram till socialväsendet. Samma gällde även anmälningar där barnet själv blivit offer för våld. Rädda Barnen följde upp undersökningen sex år senare, år 2002, som visade att bristerna fortfarande var skrämmande stora, endast en bråkdel av fallen som undersöktes hos polisen blev meddelade till socialen. Rädda Barnen anser att barn som bevittnar våld i familjen ska anses ha varit utsatta för misshandel och kunna vara målsägande i brottsutredningen.

3.2 Tidigare forskat om myndighetssamarbete i utredningarna

Utredningar av barnmisshandel påverkas starkt av myndighets samarbete, av rutiner och arbetssätt i det dagliga arbetet. Flera studier hittades gällande samarbetet runt utredningarna och presenteras här för en djupare förståelse av problematiken i samarbetet.

Social-och hälsoministeriets ”arbetsgrupp gällande utredningar om sexuellt utnyttjade barn” genomförde våren 2009 en förfrågan till 36 kommuners ledande socialarbetare för att reda ut aktuella praxis gällande samarbetet med polis, i fall där misstankar om brott mot barn hade utretts. Anmärkningsvärt var, att största delen av de svarande socialarbetarna inte kunde säga, när polisutredningen hade kommit igång efter socialbyråns anmälan till polisen. På samma sätt kunde socialarbetarna inte svara på hur fort barnet hade fått tid till läkargranskning. Över hälften hade svarat att de inte visste hur länge brottsutredningen hade tagit i det anmälda fallet. 80 % av svaranden var trots allt av den åsikten, att det inte fanns några problem med samarbetet. Arbetsgruppens rekommendation är att polisen och socialväsendet ska samarbeta smidigt så att barnet hörs i ärendet så få gånger som möjligt. Arbetsgruppen lyfte fram utredningstiden som ett väsentligt problem. Utredningar för barn och unga blir oskäligt långa, och den långa utredningstiden kan leda till ytterligare traumatisering. Arbetsgruppen upplevde även att speciellt socialarbetare har alltför bristfälliga kunskaper gällande sina skyldigheter och befogenheter i brottsfallen. (STM 2009 s.46- 52)

Lindberg (2012) har i sin avhandling studerat det multiprofessionella samarbetet vid misstänkt barnmisshandel genom att intervjua representanter från barnskyddet, hälsovården och polisen. Avhandlingen visade att samarbetet mellan barnskyddet och hälsovården inte fungerade helt friktionsfritt, medan samarbetet mellan barnskyddet och polisen fungerade bra. Ala-Tulijoki (2010) har i sitt examensarbete studerat barnets status i brottsprocessen genom att studera lagar, dokument och enskilda brottsfall, och kommit till att barnens rättigheter uppfylls väl inom den finska lagstiftningen. Enligt Ala-Tulijoki fungerar samarbetet mellan myndigheter till barnets bästa i brottsfall. Suokas (2010) har i sitt examensarbete undersökt samarbetet mellan myndigheter på Päijänne-Tavastlands polisinrättning i brottsfall där barn är offer för brott. Studien gjordes genom intervjuer med olika samarbetspartners till polisen, bl.a. hälsovården, socialmyndigheter och åklagarna. Studien visade i motsats till Ala-Tulijokis resultat brister i informations-

flödet mellan myndigheter, samt olika tolkningar av lagar vilket ledde till skillnader i utredningarna. Studien visade även att samarbetet påverkades starkt av personliga kontakter och inte av styrda arbetsmodeller.

4 ETT BARNPERSPEKTIV I UTREDNINGAR AV BARNMISSHANDEL

Att utreda barnmisshandel ligger nära kopplat till övervakandet av barnets bästa. Enligt Barnkonventionens 3 artikel 1 moment (Unicef 1989) konstateras att beslut gjorda av socialväsendet, domstolar, administrativa myndigheterna eller de lagstiftande organen, som berör barn, bör i första hand beakta barnets bästa. Uppgiften är svårtolkad, då det finska servicesystemet är uppdelat i olika processer skilda från varandra. Barnskyddet, brottsutredningen, samt processen kring den eventuella vården har alla egen lagstiftning (Barnskyddslagen, Förundersökningslagen, Lagen om patienters ställning och rättigheter), och alla definierar barnet bästa ur sin egen synvinkel. (Humppi & Ellonen 2010 s.22-23)

I slutbetänkandet från den svenska Kommittén mot barnmisshandel (SOU 2001) beskrivs tre olika former av barnperspektiv; *barnets eget perspektiv*, *det vuxna barnperspektivet* samt *samhällets barnperspektiv*. Utifrån barnets eget perspektiv har varje barn sitt eget perspektiv på sig själv och sin egen situation beroende på vad det ser, upplever och känner i den miljö där det befinner sig. Det vuxna barnperspektivet präglas av den vuxnas egna barndomserfarenheter, kunskaper och kulturella sammanhang. I varje samhälle finns dessutom ett kollektivt barnperspektiv, grundat på samlade kunskaper, samhällets värderingar, kultur och synsätt om barn och ungas rättigheter, behov och ställning i samhället. Eftersom barnens bästa kan ses från flera olika perspektiv, möts inte alltid uppfattningarna om barnens bästa i samarbetet mellan föräldrar och myndigheter. I denna studie är utgångsläget ett vuxet barnperspektiv, hur vuxna anser att utredningar gällande barnmisshandel bäst genomförs med tanke på barnets bästa.

Ett barnperspektiv i statliga och kommunala utredningar betyder enligt Pettersson & Ajneståhl Rudén (2013) att man ser olika beslutsalternativ ur barnets synvinkel, dvs. att se läget med ett barns ögon. Det handlar om att försöka ta reda på hur barn uppfattar och upplever sin situation och eventuella förändringar i den. Barnperspektivet innefattar således ett visst mått av empati, inlevelse och förmåga att identifiera sig med barnets situation. Att ha barnets perspektiv i beslutsfattandet innebär också att man noga analyserar vilka följder ett beslut kan få för det enskilda barnet. Barnets perspektiv kan exempelvis

ibland stå i motsatsförhållande till ett vuxenperspektiv och de vuxnas intressen. Barn kan dock inte ses isolerade från sina föräldrar i beslutsfattandet. Vid en intressekonflikt mellan barnet och de vuxna måste barnets bästa alltid ha företräde. Barnets eget perspektiv är inte alltid det bästa men bör alltid beaktas, utredas och redovisas. Barn kan inte alltid avgöra sitt eget bästa och behöver också i viss mån befrias från makt och ansvar i svåra situationer. Barn ska inte behöva känna att de genom att uttrycka sin vilja, och berätta om sin situation också tvingas ta ansvar för vilka beslut som fattas utifrån det berättade. Barnet får inte heller pressas på synpunkter eller sättas i besvärliga valsituationer, även om barnet skulle välja att tåga. Barn och unga har rätt att få ta del av information under utredningens gång. (Pettersson & Ajneståhl Rudén 2013)

Humppi & Ellonen (2010 s.23) skriver om en helhetsbetonad syn på barnets bästa i barnskyddsarbetet, med vilken de menar att man ser på barnets liv som en helhet ur barnskyddssynvinkel, där alltså trygghet, balanserad och mångsidig uppväxtmiljö och en skyddad utveckling ingår. Om en helhetsbetonad syn på barnets bästa talar man även då olika processer (barnskydd, brottsutredning och eventuell vård) gemensamt tar i beaktande att barnets bästa förverkligas. Det kräver samarbete mellan myndigheter och mångprofessionellt arbetssätt. Idag fungerar myndigheters utredningar i fall där barn blivit offer för våld eller utnyttjande så att barnet måste besöka den ena myndigheten efter den andra och i värsta fall berätta sin historia om och om igen för läkare, polis, psykolog, socialarbetare och för rättsväsendet. Processen borde bättre ta hänsyn till ett barnperspektiv så att barnet endast behövde besöka ett ställe, och alla myndigheter utnyttja barnets information från det ena besöket. (Cygnel 2013)

4.1 Barnens rättighet att leva utan våld

Finland har lika som nästan tvåhundra andra medlemsländer i FN anslutit sig till *barnkonventionen*, en internationell överenskommelse som antogs av FN:s generalförsamling 1989. Barnkonventionen stadgar i den 19 artikeln hur barnet ska skyddas mot alla former av våld, försummelse och utnyttjande:

”Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård.

Sådana skyddsåtgärder bör, på det sätt som kan vara lämpligt, innefatta effektiva förfaranden för såväl upprättandet av sociala program som syftar till att ge barnet och dem som har hand om barnet nödvändigt stöd, som för andra former av förebyggande och för identifiering, rapportering, remittering, undersökning, behandling och uppföljning av fall av ovan beskrivna sätt att behandla barn illa samt, om så är lämpligt, förfaranden för rättsligt ingripande.”(Unicef 1989)

Barnkonventionens allmänna kommentar till artikel 19 erkänner dessutom det faktum att det mesta av våld mot barn förekommer inom familjen:

“..the Committee also recognizes that the majority of violence takes place in the context of families and that intervention and support are therefore required when children become the victims of hardship and distress imposed on, or generated in, families” (CRC/C/GC/13)

Hur barnkonventionen tolkas i olika länder beror i hög grad på landets sociala, ekonomiska och kulturella nivå (Fridh & Norman 2008, s.9). Enligt Gording Stang (2011 s. 157) skall alla barnkonventionens artiklar tolkas i överensstämmelse med konventionens ändamål, som bland annat är att styrka barnet som eget rättsobjekt.

En kommitté för barnets rättigheter strävar till att övervaka att konventionen följs. Medlemsländerna rapporterar till kommittén vart femte år om situationen i sitt land. Kommittén ger synpunkter och rekommendationer utifrån rapporterna. I Finland trädde konventionen om barnets rättigheter i kraft år 1991, år 2011 var det första året som Finland gav rapport. Responsen som Finland fick var i huvudsak god, bland annat betonades familjemiljön och vikten av att familjerna bör få hjälp i tid. Kommitténs respons innefattade flera punkter, men intressant för denna studie kan nämnas att kommittén ansåg att informationen om rättskyddet borde effektivieras i Finland. (Barnombudsmannens årsbok 2012) Barnkonventionen binder inte landets domstolar till konventionens regler på samma sätt som landets lagar, men konventionsbestämmelserna används vid tolkningar av lagarna och borde genomsyra verksamheten både nationellt, regionalt och lokalt. (Bilaga till riktlinjer för arbete med barnperspektiv)

Även Konventionen om Medborgerliga och politiska rättigheter innehåller ett förbud mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (artikel 7). Dessa gäller naturligtvis även barn. Barnkonventionen är emellertid formulerad ur barns behov av *särskilt skydd* mot våld och övergrepp, vilken är starkare och mer omfattande än vuxnas, utifrån barns sårbarhet och det faktum att barn är helt beroende av sina omsorgspersoner. En vuxen som blir misshandlad kan bryta sig ur ett parförhållande, men det kan inte ett barn. (Gording Stang 2011 s. 161) Barns sårbarhet och rätt

till särskild hjälp framhävs även i Europarådets rekommendation från 1985; barn har rätt till beskydd mot all form av diskriminering och förtryck, utnyttjande eller missbruk av makt i familjen;

“...children are entitled to special protection by society against any form of discrimination or oppression and against any abuse of authority in the family and other institution.” (RECOMMENDATION No. R (85) 4)

I sin allmänna kommentar (CRC/C/GC/8) ser kommittén rättssystemets bestraffningar i barnmisshandelsfall främst som avskräckande exempel och på så sätt förebyggande. Tyngdpunkten skall enligt kommittén ligga i utbildning, upplysning och information, dvs. i det förebyggande arbetet framom bestraffning. (STM 2011 s.33)

4.1.1 Det nordiska barnperspektivet

De nordiska länderna är föregångare när det gäller förverkligandet av barns rättigheter, både europeiskt och globalt. Det Nordiska rådet (2013) föreslår att man förstärker barnperspektivet inom det nordiska samarbetet ytterligare, så att man på så vis kan visa väg och ha inflytande också internationellt. I ett gemensamt pressmeddelande 2012 uppmanar de nordiska barnombudsmännen sina respektive regeringar att säkerställa att alla barn i Norden får kunskap om rätten till sin egen kropp. Barn måste även få kunskap om vart de kan vända sig för att få hjälp. Inte sällan är både socialtjänsten och andra myndigheter som ska skydda barn otillgängliga för själva barnet. (Barnombudsmannen 2012)

4.1.2 Barnmisshandel förbjudet i finsk lag sedan 1984

Sverige var det första landet i världen att förbjuda barn-agan år 1979. Flera länder har följt efter Sveriges exempel, men i de flesta länder i världen gäller ännu motsatsen – barn-aga är både socialt accepterat och juridiskt tillåtet. På kontinenten kan man fortfarande se barn som får slag och örfilar på offentliga platser som restauranger utan att andra gäster reagerar. (Leijonborg & Borgholtz 2006) Detta trots att det nästan är 25 år sedan Barnkonventionen antogs, och över 60 år sedan Europakonventionen för mänskliga rättigheter tillkom. Båda konventionerna är tydliga med att ingen form av våld mot barn är tillåtet och alla EUs medlemsstater har i princip förbundit sig att följa dem. Av

Eu:s 28 medlemsstater finns det fortfarande 11 medlemsstater (Belgien, Estland, Frankrike, Italien, Irland, Litauen, Malta, Slovakien, Slovenien, Storbritannien och Tjeckien) där det är tillåtet att aga barn i hemmet i uppfostringsyfte. (Fagerholm, 2013) (STM 2011 s.32)

Föräldrarnas rätt att utföra fysisk aga togs bort från den Finska strafflagen 1979, samma år som Sverige förbjöd agan. Fram tills dess hade föräldrarna laglig rätt att bruka våld mot sina barn i uppfostrings syfte. År 1984 förbjöds agan i Finland genom ”Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt” år enligt följande:

”Barn bör uppfostras så att det får förståelse, trygghet och ömhet. Barnet får inte undertryckas, agas eller utsättas för annan kränkande behandling. Barnet bör stödas och uppmuntras i sin utveckling till självständighet, ansvarsfullhet och vuxenhet.”(1§)

År 2008 kom den nya barnskyddslagen i kraft, som förpliktar alla myndigheter att anmäla till barnskyddet, ifall de misstänker att barn far illa eller behandlas dåligt. År 2008 presenterades även den nationella rekommendationen för behandling av barnmisshandel (Lasten kaltokohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen -hoitotyön suositus, Paavilainen m.fl. 2008), vars syfte var att skapa en enhetlig linje i reagerandet av barnmisshandel inom vårdsektorn. Förutom dessa skrevs ännu samma år minskandet av barnmisshandel som ett eget program i Inrikesministeriets ”Ett säkert liv för alla – program för den inre säkerheten” (Inrikesministeriet 2008). (Humppi & Ellonen 2010 s.17)

4.1.3 Barnskyddslagen

Barnskyddslagen är den främsta bland lagar i Finland som skyddar barnen mot all form av våld, barnets rättigheter är skrivna i barnskyddslagens (BSL 13.4.2007/417) första paragraf:

”Barnet har rätt till en trygg och stimulerande uppväxtmiljö samt en harmonisk och mångsidig utveckling. Barn har företrädesrätt till särskilt skydd”(1§)

Barnskyddet skall främja barnets gynnsamma utveckling och välfärd genom att stödja föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran, genom att tillräckligt tidigt ingripa i problem som observerats. Lagen beskriver de åtgärder som samhället är skyldiga att vidta, då barnets välfärd eller harmoniska utveckling riskeras. Meningen med barnskyddet är att säkra barnets rättigheter genom att

stärka föräldrarna i deras uppgift som fostrare, samt genom att ordna behövliga tjänster och stödåtgärder. Särskild uppmärksamhet skall fästas vid barnets åsikter och önskemål. (BSL 1-5§) (Karjalainen m fl. 2012 s. 279-280)

Barnskyddet omfattar barn- och familjeinriktat barnskydd, vilket även är huvudpunkten i det dagliga barnskyddsarbetet. Det barn- och familjeinriktade barnskyddet innebär att behovet av barnskydd utreds, klientplaner upprättas samt att stödåtgärder inom öppenvården ordnas. Hit hör även brådskande placering och omhändertagande av barn samt därtill ansluten vård utom hemmet och eftervård. (BSL3§) Att barnet definieras som klient inom barnskyddet i barnskyddslagen, möjliggör att barnet kan få direkt hjälp, inte enbart via stödåtgärder som erbjuds föräldrarna. Barnet är ändå en del av familjen, och därför utvecklas arbetet som görs med föräldrarna ständigt i mer barncentrerad riktning. (Ervast & Tulensalo 2006 s.5)

När barn upplever våld inom familjen, är det frågan om en situation som skadar barnets utveckling och uppväxt. Barnskyddslagen ålägger kommunerna att hjälpa barnet och hela familjen. Socialarbetarens eget förhållningssätt till våld är avgörande i arbetet. Barnskyddets socialarbetare kan ha en avgörande roll i förståelsen av våldets följder för både våldsutövaren som offret. Barnskyddet är även den enda myndighet som har rättighet att ingripa i barnets och föräldrarnas relation och skapa skyddande gränser ifall föräldern av någon orsak inte själv kan göra det. (Oranen 2012 s. 234) Barnskyddslagen (BSL25§) förpliktar polisen, hälsovården och andra myndigheter att göra en barnskyddsanmälan ifall oro om barnets situation föds. Anmärkningsvärt är att det räcker enligt lagen med en *oro* för barnets levnadssituation. I fall om barnmisshandel räcker det med en misstanke om våld. Bevis om saken behövs inte. (Ellonen 2013 s. 23)

4.2 Barnens rättighet att bli hörda

Enligt Barnkonventionens 12 artikel har ”*barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet*”. Barnet ska ges möjlighet att höras i ärendet själv eller genom företrädare. Barnet ska alltså aktivt tillfrågas om dess åsikter och åsikten ska respekteras i beslut som rör barnet hemma, i skolan, hos myndigheter eller i domstolar. Barnombudsman Maria Kaisa Aula (Cygnel 2013) påminner

att åsikten av alla barn borde utredas, oavsett ålder, för att tydligare få fram barnens röst utan att barnen för den skull sätts i beslutandeställning. Barnets hörande innebär att barnet kan vara delaktig i definierandet, producerandet och utvärderandet av det arbete som skapas för att skydda barnet. Strandell (2005) skriver om svårigheten att låta barn delta aktivt i ärenden som berör dem själva, eftersom vi är så måna om att skydda barnet från alla ”svåra” situationer. Barn uppfattas allmänt som sårbara och i behov av särskilt skydd, vilket automatiskt omger barnen med vuxna ”portvaktare” som för barnets talan. Ett skyddande av barnet, i all välmening, inskränker alltså barnets delaktighet enligt Strandell.

Barn har i Finland rätt att ta kontakt med alla myndigheter själva, men de flesta myndigheterna har inte speciellt barn-vänliga praxis för kontakten. Enligt Europarådets politikundersökning (OKM 2011 s.84) är situationen i Finland sämre nu än för några årtionden sedan när det gäller barnens möjlighet att få sin röst hörd. Orsaken till detta beskrivs b.l.a. med mängden skolhälsovårdare som har dragits ner under åren. Skolhälsovården anses vara en viktig länk för barn, med skolhälsovårdaren kan man prata konfidentiellt om sina bekymmer samt ofta även få hjälp. Barn borde informeras aktivt om hur de kan ta kontakt med myndigheter för att få sin röst hörd, samt utveckla ytterligare flera lämpliga nättjänster och hjälpande telefoner som barn och unga lätt kan nå.

4.2.1 Hörande av barn i rättsliga processer

Största utmaningarna i att få barnets röst hörd i olika rättsliga processer är avsaknaden av hänsyn till barnets särskilda behov. Det finländska rättssystemet har dåligt med verktyg för hörande av barn, det finns sällan speciella utrymmen för ändamålet eller speciellt skolad personal som klarar av den känsliga växelverkan som krävs i samtal med barn. (OKM 2011 s.87) Hörande av barn är ett av de viktigaste momenten under förundersökningen av misstänkt barnmisshandel. Om barnets förhör används olika benämningar i litteraturen; *hörandet av barnet*, *intervju av barnet*, och *samtal med barnet* (jfr finskans *kuuleminen*, *haastattelu*, *puhutus*). I praktiken används ändå begreppet *förhör* som vanligast, då polisen frågar om händelserna runt ett brott. Andra benämningar har kommit i bruk i fråga om barn, eftersom begreppet *förhör* kopplas starkt till förhör av en misstänkt person. (Ellonen 2013 s.76)

Enligt Polisens anvisningar (Poliisihallitus 2013) ska barnet förhöras av en utredare som är särskilt utbildade för uppgiften. Psykolog Hanna-Mari Lahtinen (Venhe 2013) menar att attityder, partiskhet och preconceptioner finns alltid, även hos en erfaren utredare. Barn är känsliga och extremt lätta att påverka, och utredaren kan leda diskussionen omedvetet i den riktning hon önskar, varför man bör förbereda sig för hörandet av barn noggrant. Utredaren kan vid behov rådgöra sakkunniga och diskutera hur man ska höra barnet på det mest ändamålsenliga sättet. Utredaren ska kunna kommunicera med barnet på ett sätt som ger en heltäckande bild av händelserna, genom öppna frågor och uppmuntran till självständigt berättande framom ledda frågor. En intervjustomme kan användas som stöd, utarbetad för ändamålet. Barnets förhör behandlas mer ingående senare i arbetet (5.2.2 Barnets förhör). Gällande barns rättighet att bli hörd i rättegång bestäms i Rättegångsbalkens 12 kapitel. (OKM 2011 s.86)

4.2.2 Hörande av barn i utredningen av behovet av barnskydd

Barnskyddslagen innehåller flera bestämmelser om barnets rätt att få sin röst hörd. I 20 kapitlet bestäms hur barnets önskemål och åsikt bör utredas finkänsligt och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. ”Endast i det fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikt inte utredas” (BSL20§). Under hörandet av barnet får man inte ge ut sådana uppgifter till barnet som skulle äventyra barnets hälsa eller barnets bästa. (OKM 2011 s.86) Barnskyddslagen bestämmer även att den socialarbetare som ansvarar för barnets ärenden, skall hjälpa barnet att föra sin talan och övervaka att barnets bästa tillgodoses (BLS24§). Lagen sätter såpass stort värde på hörandet av barnet, att lagen ger socialarbetaren rätt att träffa barnet även utan föräldrars samtycke (29§).

Räty (2007 s.118) menar att ju tydligare ärendet påverkar barnets liv, desto starkare bör barnets åsikt vägas i olika åtgärder och beslut inom barnskyddet. Utredandet av barnets åsikt i barnskyddsärenden är utmanande. Användbarheten av informationen som barnet producerar skapar tvivel på grund av oklarheten ifall man överhuvudtaget kan lita på barnets berättelse. Speciellt små barns tankevärld, förståelse och språk anses inte vara tillräckligt utvecklad för att ge pålitlig information. Tvivel råder även huruvida barnet

kan skilja på sanning från lögn, fantasi från verkligheter eller sin egen åsikt från föräldrarnas. (Möller 2004 s.27) Hörande av barn kan ske i olika situationer och på varierande ställen i det sociala arbetet. Socialarbetarna har stor makt i skapande av situationerna för hörandet av barnen, men även redskap för att sänka tröskeln för barnen att berätta. Viktigt är att den vuxne är flexibel och har förståelse för hur barn skapar berättelser. Bemötandet av barn innefattar mer än den lagstadgade hörandet av barnets åsikt. I arbete med barn borde själva bemötandet upplevas positivt fastän barnet inte skulle ge den informationen som man är ute efter. Det bemötande arbetet går inte ut på att samla material, utan i första hand på att möjliggöra för barnet en upplevelse av att bli hört. (Tulensalo & Muukkonen 2006, 14f)

5 ATT UTREDA ANMÄLNINGAR OM BARNMISSHANDEL

Då den nya förundersökningslagen (805/2011) kom i kraft från ingången av år 2014 började man utreda misshandelsbrott mot barn enligt samma modell som sexualbrott mot barn. Tidigare har skillnader förekommit både i utredningarna och bland kostnaderna för utredningarna. Från 2014 står staten för alla utredningskostnader, och universitetssjukvårdsdistrikten ansvarar för organiseringen av utredningarna. Lagändringen möjliggör bättre samarbete mellan myndigheter, utlämnande av viktiga uppgifter mellan polisen och hälso- och sjukvården vid misshandelsbrott. Målet med lagändringen var att se till att rättsskyddet för misshandlade barn tillgodoses enhetligt i hela landet. (STM 2013)

Samarbete mellan myndigheter behövs i varje utredning av barnmisshandel. Samarbetet behövs för identifiering av fallen, i ingripandet av dem, i utredningen av dem och i den möjliga eftervården. Samarbete mellan myndigheter borde ingå i det normala myndighetsarbetet, och inte enbart vara en del av en speciell arbetsprocess. Många myndigheter är enligt Ellonen (2013 s. 20-21) ändå osäkra att föra en öppen diskussion med andra myndigheter. Orsakerna till detta ligger enligt Ellonen i det finska sektoriella tänkandet, varje myndighet har sin egen lagstiftning och egna skyldigheter att följa. En del myndigheter upplever att lagen förbjuder samarbete genom tystnadsplikt. Ellonen påminner att barnets bästa är en skyldighet som binder alla myndigheter, och speciellt i fall gällande barnmisshandel är strävan att vänja myndigheter till öppenhet för samarbete för att nå gemensamma mål. Skyddandet av barn för alla former av våld är alltid barnets bästa och myndigheter borde agera och tolka lagen ur den synvinkeln. Fastän barnets bästa är ett svårdefinierbart begrepp, garanterar samarbetet oftast att alla tänkbara dimensioner tas i beaktande. Därför borde samarbete mellan myndigheter i första hand ses som skyddande av barnets bästa, och därmed vara en av myndigheters centrala arbetsuppgifter.

Ellonen (2013 s. 21) delar upp myndighets samarbete i *officiellt* och *inofficiellt* samarbete. Med det officiella samarbetet menar hon utbytet av officiella papper, så som utlåtanden, tjänstehandräckningar och officiella anmälningar. Med det inofficiella samarbetet syftar hon på aktivt utbyte på kunskap och färdigheter, genom att konsultera

varandra i specifika fall utan officiella papper. I utredningar gällande barnmisshandel behövs båda formerna av samarbete. Ellonen menar att det inofficiella samarbetet och fortlöpande kontakt mellan myndigheter leder till bästa resultat ur alla tänkbara synvinklar.

Enligt Social-och hälsoministeriets ”arbetsgrupp gällande utredningar om sexuellt utnyttjade barn” (STM 2009), ligger en stor brist i kunskapen om samarbetet mellan myndigheter hos personal som hand har barns ärenden. Olika aktörers strukturer är inte organiserade tillräckligt tydligt, så att den enskilda anställda skulle veta till vem hon ska vända sig ifall misstankar om brott mot barn uppstår. Systemet borde vara så tydligt, att inte ansvaret för anmälandet till antingen socialmyndigheter eller polis skulle stanna hos enskilda individer. Arbetsgruppen frågar sig hur stor del av misstankar om brott förblir oanmälda till polisen, så länge som beslutsfattandet gällande utredningar inte är organiserat eller övervakat. I de andra nordiska länderna, Sverige, Norge och Island har man startat så kallade ”barnhus” där de myndigheter som utreder barnmisshandel eller sexuella utnyttjanden av barn jobbar tillsammans i tätt samarbete under samma tak och sköter enbart dessa utredningar (Ellonen 2013 s.36).

5.1 Att utreda anmälningar om barnmisshandel på socialbyrån

Utredningen inom barnskyddet börjar vanligen med en barnskyddsanmälan. När socialarbetaren mottar en anmälan bedömer hon först hur brådskande ärendet är. I de mest brådskande fallen reagerar barnskyddet genast och gör exempelvis ett hembesök. Enligt barnskyddslagen bör barnskyddet inom 7 dagar ta ställning till anmälan. Inom den tiden bör även barnet och familjen få information om att en anmälan kommit till socialbyrån, och hur anmälan kommer att behandlas. (Karjalainen m fl. 2012 s.285)

Barnskyddsanmälningar om våld i familjen är inte ovanliga. Anmälaren kan vara en frånskild förälder, en granne som hört ljud av bråk och barnskrik. Barnet kan ha berättat i skolan att det fått stryk, eller personalen kan ha blivit uppmärksam på blåmärken eller andra skador. För en lyckad utredning av anmälan är det till fördel ifall man kan berätta vem som gjort anmälan, en privatperson har trots allt rätt att göra anmälan anonymt (Karjalainen m.fl. 2012 s.285). (Fridh & Norman 2008 s.119)

5.1.1 Utredning av behovet av barnskydd

Meningen med utredningen av behovet av barnskydd är att bedöma barnets situation helhetsmässigt. Utredningen görs tillsammans med barnet och dess vårdnadshavare, eller andra som ansvarar för barnets vård. Tanken med utredningen är att klargöra faktorer som påverkar barnets utveckling och tillväxt, så som barnets vänkrets, skolgång, ordnande av dagliga rutiner, samt andra faktorer som påverkar barnets liv. I utredningen utreds även faktorer som påverkar föräldrarnas kapacitet till gott föräldraskap, så som sjukdomar hos föräldrarna, missbruk, föräldrarnas eventuella personliga problem, mentala problem samt ekonomiska möjlighet att sköta om barnets vård och omsorg. I utredningen utreds även föräldrarnas möjlighet att skydda barnet. (Räty 2007 s. 169-171) (Øystein Steinsvåg 2007 s.165-167)

Enligt Räty (2007 s. 170) borde utredningen om behovet av barnskydd börja med att socialarbetaren kallar hela familjen till socialbyrån för en gemensam, inledande träff. I den inledande träffen diskuteras barnskyddsanmälan, familjens åsikter om den och kartläggs basuppgifter på familjen. I många fall räcker en dylik träff för att få en uppfattning om barnets situation, och utredningen kan avslutas efter träffen. Ifall man under den inledande träffen anser att barnets situation bör utredas noggrannare, börjar man med den egentliga utredningen av behovet av barnskydd, som innefattar i de flesta fall flera träffar samt hembesök. Enligt barnskyddslagen (29§) ska ”barnskyddet träffa barnet personligen tillräckligt ofta”. Utredningen bör göras även om familjen skulle motsätta sig en utredning.

När uppgifter om ett eventuellt brott mot ett barn kommer till barnskyddets kännedom, bör barnskyddet först utreda ifall barnet är i säkerhet. Att försäkra sig om barnets säkerhet betyder att man i första hand kontrollerar att barnets vårdnadshavare sköter om saken, och erbjuder stöd i uppgiften. Barnskyddets socialarbetare bör minnas att det enbart handlar om en misstanke, även om barnet har skador som tyder på att ett brott skett. Endast en specialiserad läkare kan ta ställning till skadornas sannolika uppkomst, och socialarbetaren får inte gå ut med skyllningar eller domar. (Räty 2007 s. 160-161)

Enligt Pettersson & Ajneståhl Rudén (2013) måste det i varje situation göras en bedömning av var, när och hur man ska genomföra ett samtal med ett barn för att det ska gagna

barnet och utredningen i fråga. Samtalen med barn inom ramen för sociala utredning syftar till att lyfta fram barnet och dess situation ur barnets eget perspektiv, inte att samla bevis för något som framkommit exempelvis via en anmälan. Barnet kan genom sitt beteende signalera om förekomsten av våld i familjen, men Øystein Steinsvåg (2007 s.163) betonar att barnet inte har ansvaret att berätta. Barn är ofta rädda och i en maktlös position mellan sina föräldrar. Ansvaret för att våldet ska komma fram ligger hos föräldrarna. Barnet behöver få tillåtelse av mamma och pappa att tala om våldet, och försäkra sig om att berättandet inte medför sanktioner, straff eller mera våld. Om man samtalar med barnet om det misstänkta våldet, får barnets berättelse inte ändras. Ordvalen, ordföljden, språket bör bevaras precis som barnet uttryckt det. De ställda frågorna borde även nedtecknas, likaså svaren. Befogat kan vara att teckna ned situationen då barnet började berätta om saken, vad diskuterades innan eller vad sysslade barnet med innan. (Räty 2007 s. 163)

Enligt Øystein Steinsvåg (2007 s.163) finns det fyra huvudkällor för information när det gäller att bedöma hur allvarligt våldet är. Information bör samlas från 1) barnet själv, 2) från barnets mor, 3) från våldsutövaren samt 4) från annan relevant källa exempelvis registrerade familjegräl hos polisen eller socialbyrån, beskrivningar av barnets beteende hos dagvården och skolan.

Oranen (2012 s. 228) beskriver interventioner gällande barnmisshandel i olika skeden och nivåer. På den första nivån är det viktigaste att känna igen familjevåldet, och synliggöra varje barn som utsatts för det samt hennes behov. Det nästa skedet är att bedöma barnets säkerhet och fungera för att garantera den. I det tredje skedet bör man utreda hurdant skraddarsytt stöd som just detta barn och hennes familj behöver. Ordandet av fokuserade hjälpinsatser för den behövande är det fjärde skedet av interventionen.

Enligt barnskyddslagen bör kommunen se till att socialarbetaren har tillgång till expertis inom hälsovården, samt tillgång till undersökning, vård och terapi för barnet. När det gäller utredningar om barnmisshandel bör dessa tjänster dessutom ordnas brådskande. (BSL 14-15§) (Karjalainen m.fl. 2012 s.295)

Socialmyndigheterna har rätt att få information av andra myndigheter ifall uppgifterna behövs för att ta ställning till behovet av klientkap inom barnskyddet. I fall om barnmisshandel betyder det alltså att andra myndigheter är skyldiga att ge barnskyddet all

den information de behöver för sin utredning. Detta gäller även polisen under förundersökningen. Socialmyndigheter har rätt att få uppgifter under alla skeden av förundersökningen, så länge socialmyndigheterna inte diskuterar information de fått från förundersökningen med familjen eller barnet. Ellonen (2013 s.32) konstaterar att polisen ogärna i praktiken ger ut information till socialmyndigheter under förundersökningen, i rädsla att information läcker ut till familjen, och förundersökningen försvåras genom det.

Utredningen om behovet av barnskydd bör göras utan onödig fördröjning. Utredningen bör enligt lagen vara färdig senast inom tre månader från att anmälan kommit. Enligt Rätty (2007 s. 169-171) borde utredningen vara färdig långt innan tre månader utgått, utredningens maximaltid kan användas endast i undantagsfall då man väntar på utlåtan- den från exempelvis läkare som utfört somatiska undersökningar på barnskyddets begä- ran. Utredningen görs skriftligt, och ges vid behov även i skriftlig form till kända för familjen och barnet.

Hindberg (1997, s83) ifrågasätter antagandet att misshandeln skulle upphöra i familjer- na genom en utredning och genom uppmärksammandet av misstankar av barnmiss- handel. Enligt Hindberg grundar sådana antaganden inte på kunskap, utan mera på myndigheters önsketänkande. Många barn lever i komplexa familjesituationer med våld över tid, där akuta interventioner och tillfälliga lösningar inte hindrar att nytt våld upp- står. Barn behöver hjälpare som tillsammans med föräldrarna går igenom kortsiktiga och långsiktiga behov. (Øystein Steinsvåg 2007 s.165-167) Enligt både Fridh & Norm- an (2008, s.120) och Tupola m.fl. (2012 s. 99) är det viktigt med att barnskyddet har en tillräckligt lång uppföljningstid efter avslutad utredning. Att komma överens med famil- jen gällande kontakt med skola eller dagvård en tid efter själva utredningen kan ibland vara till stöd och hjälp för barnet, då föräldrarna genom uppföljningen har ”myndighet- ernas ögon” över sej. I väsentlig roll fungerar här även rådgivningarna och öppenvårds- tjänsterna, som borde ha färdigheter att diskutera med alla barnfamiljer om risker gäl- lande vanvård och fysisk åga. Rädda Barnen (2006) menar att barn som levt i familjer där det förekommit misshandel är ofta i behov av barnpsykiatrins tjänster för att stärka relationen till båda föräldrarna och bearbeta sina upplevelser. Enligt Rädda Barnen går de flesta av barnen utan hjälp och hjälpinsatserna aldrig når ut till dessa familjer.

5.1.2 Socialmyndigheters skyldighet och rättighet att anmäla om barnmisshandel till polisen

Om anmälningsskyldighet och – rättighet mellan olika myndigheter bestäms i lag. Enligt barnskyddslagen är myndigheter *skyldiga* att anmäla till polisen, ifall de finns grundad anledning att misstänka att ett barn utsatts för misshandel, där straffet för brottet är minst två år fängelse (BSL25d§). Detta gäller alla våldsbrott förutom *lindrig misshandel, vållande av personskada och försummande av räddningsåtgärd*. (Ellonen 2013 s. 23)

Lagen skriver att barnskyddsmyndigheterna bör ha *grundad anledning att misstänka*, men Ellonen (2013 s. 23) menar att barnskyddsmyndigheterna trots allt inte skall vara den myndighet som tar ställning till saken, utan ansvaret ligger hos förundersökningsledaren. Att misstanken är grundad, betyder enligt Råty (2007 s. 159) att enbart en anmälan från ena föräldern om våld inom familjen inte räcker. Speciellt inom vårdnadstvister har föräldrar en benägenhet att obefogat beskylla den andra föräldern för brott mot barnet. Myndigheter måste ändå alltid ta alla anmälningar på allvar, och påbörja en utredning om saken. Föräldrarna kan själva göra en anmälan till polisen, och är skyldiga att göra det eftersom de för barnets talan. Ifall föräldrarna vägrar anmäla om våldet till polisen, eller inte har kapacitet att göra det, blir det socialarbetarens uppgift att reda ut ifall det finns grundad misstanke att barnet utsatts för våld. Socialarbetaren fungerar inte i rollen av en polis, utan utredningen betyder enligt Råty att socialarbetaren kan höra föräldrarna och barnet, samt beställa exempelvis epikriser från hälsovården. Enligt Råty (s.164) bör socialarbetaren samla ihop allt faktamaterial som finns tillgängligt innan en begäran om utredning görs till polisen. Med faktamaterial menas sjukhusets epikriser, barnskyddsanmälningar, daghemmets/ skolans anteckningar och andra eventuella utlåtanden som belyser saken. Socialarbetaren kan även skriva ett utlåtande om barnets och familjens situation. Ur utlåtandet borde framgå vad man redan vet om det eventuella brottet, vad som hänt, var och när, samt kontaktuppgifter till de personer som vet om saken.

Förutom barnskyddslagens skyldighet, ger ”lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården” (22.9.2000/812) barnskyddsmyndigheter *rättighet* att meddela polisen även i fall om lindrig misshandel samt andra brott som faller ytterom barnskyddslagens anmälningsskyldighet. Lagen ger socialmyndigheterna rättighet att anmäla om allt

våld som ett barn blir föremål för, ifall anmälandet kan ses som barnets bästa. Enligt Råty (2007 s. 164) kan det finnas skäl att alltid anmäla om saken till polisen ifall barnet är litet, under skolåldern. (Ellonen 2013 s. 29)

Enligt Ellonen (2013 s. 33) kommer största delen av anmälningarna gällande barnmiss-handel till polisen från socialmyndigheterna. Socialmyndigheterna har en viktig roll i saken, inte enbart genom att göra anmälningar utan även när det gäller bakgrunds-informationen. Ibland skickar socialmyndigheterna bakgrunds information automatiskt med brottsanmälan, ibland ber polisen om uppgifterna skilt. Polisen har rätt att få information av andra myndigheter för att sköta sina tjänsteuppgifter, oavsett vilket brott som utreds eller vilket maximalstraffet är. Det finns inga lagar som förbjuder myndigheter att ge information till polisen. Men Gottberg (2004) konstaterar att det alltid har upplevts svårt på socialbyråerna att göra brottsanmälan. Tanken att anmäla om brott upplevs främmande, eftersom socialbyråns främsta uppgift är att hjälpa människor, inte att straffa eller döma dem. Grunduppgiften i barnskyddet är att skydda barnet och först efter det ta ställning till eventuellt anmälande till polisen. Ställningstagandet är inte enkelt, socialarbetaren måste överväga huruvida barnet bästa nås genom stödåtgärder, brottsprocessen eller en kombination av dessa. Ett ”kok stryk” kan vara mindre traumatiserande än långa perioder av vanvård, vilket är betydligt svårare att passa in i brottsrubriceringar. Socialarbetaren bör också ta i hänsyn hur brottspåföljderna påverkar familjen. Saken blir inte lättare av det facto att brottsanmälan borde göras så snabbt som möjligt efter att socialbyrån fått vetskap om ett möjligt brott. Sanningen förvrängs med tiden, och polisen behöver förhöra alla parter medan saken är färsk. I dylika situationer är uppgiften krävande, socialarbetaren ska i samma stund klara av att ta ställning till en möjlig placering av barnet, arbeta med föräldrarna i processen, göra en anmälan till polisen samt delta i eventuellt mångprofessionellt samarbete i utredningarna. (Karjalainen m fl. 2012 s.296)

Socialmyndigheterna har enligt Gottberg (2004) inte i tillräcklig utsträckning insett, att endast i fall där anmälan görs omedelbart, kan resultatet av polisens utredning ge en tillförlitlig bild av händelserna och av vad som krävs av olika myndigheter med tanke på det fortsatta arbetet. Även då barnets trygghet säkrats, exempelvis genom brådskande placering, bör händelserna utredas. Gottberg påminner att brottsanmälan inte är en ”dom”, utan endast startar en förundersökning. Social-och hälsoministeriets ”arbets-

grupp gällande utredningar om sexuellt utnyttjade barn”, menar att det endast är polisen som ska ta ställning till huruvida en brottsutredning ska påbörjas eller inte (STM 2009 s. 42). Enligt Cederborg (2014 s.51) ska socialarbetarna inte avstå från att prata med barnet under polisens utredning, utan barnens sociala utsatthet ska kartläggas av barnskyddet. Även när ärendet hos polisen inte leder till åtal eller dom, ska socialarbetaren fortsätta sitt arbete. Barnskyddets utredning baserar sig inte på rättsväsendets bedömning.

I praktiken får barnskyddet ändå ofta vaga och otydliga anmälningar om barnmisshandel, där det kan vara svårt att avgöra ifall tröskeln för att anmäla om saken till polisen överstigs. Ifall socialarbetaren är osäker kan hon konsultera polisen om fallet utan att uppge barnets personuppgifter, innan själva anmälan görs. Anmälan kan lämnas ogjord, ifall någon annan redan anmält om saken till polisen. Rutinerna gällande anmälandet till polisen varierar från kommun till kommun. I en del kommuner samarbetar socialmyndigheter, polis och hälsovård i mångprofessionella team, medan andra kommuner endast gör anmälan till polisen utan att desto djupare samarbeta. (Karjalainen m.fl. 2012 s.296)

5.2 Att utreda anmälningar om barnmisshandel på polisstationen

Våld är kriminaliserat i Finland och enligt lag hör utredningen av våldet till polisen. Familjevåldsfallen som kommer till polisens kännedom är endast en bråkdel av mängden, fastän tröskeln för anmälan till polisen har under åren sänkts en aning. (Oranen 2012 s. 236) Brottsutredning om barnmisshandel är alltid krävande och stämplas av särdrag. Brotten saknar oftast bevis, exempelvis fysiska skador finns endast i en bråkdel av fallen. En orsak till detta är att informationen om händelsen ofta kommer till polisens kännedom med en fördröjning. En mångsidig bild av händelsen är ändå viktig, för den skyldige till barnmisshandel erkänner nästan aldrig det eventuella brottet. Därför är utredningstaktikens roll stor i dessa utredningar. Ärendets karaktär förutsätter att utredningen sköts brådskande då det handlar om brott mot barn (Ellonen 2013 s.44). (Ellonen 2013 s.11) Enligt Polisens anvisning ska förundersökningen i dessa fall påbörjas ”omedelbart” (Poliisihallitus 2013).

Barn som utsatts för barnmisshandel är i brottsutredningen målsäganden. Under 18 åriga målsäganden är trots allt under förmynderskap på grund av sin ålder, och lagen ger då barnets vårdare rätt att föra barnets talan i frågor gällande straffyrkanden och ersättningskrav för barnet. Om barnet har fyllt 15 år har hon rätt att föra sin talan parallellt med föräldrarnas talan. Men ifall barnets förälder, eller en nära person till föräldern, är misstänkt för brott mot barnet, kan ingendera av föräldrarna föra barnets talan, eftersom barnet har rätt till en opartisk företrädare under brottsprocessen. (Ellonen 2013 s.67) En utomstående intressebevakare anhängs då för barnet. Proceduren är långsam och utredningen drar ofta ut på tiden, t.om upp till 6 månader. Ju senare barnet förhörs i ärendet, desto svagare blir utredningens reliabilitet. (STM 2009 s.53)

Om barnet utsatts för ett brott, har hon även rätt till ett rättsbiträde, som hjälper barnet genom brottsprocessen. I praktiken fungerar ofta barnets intressebevakare även som rättsbiträde. Intressebevakaren och rättsbiträdet har trots allt olika befogenheter. Intressebevakarens uppgift är att övervaka att brottsprocessen fortskrider enligt barnets bästa. Intressebevakaren tar även ställning till straffyrkanden och ersättningar. Rättsbiträdet däremot framför dessa yrkanden i rättegången, och för barnets talan där. Rättsbiträdet förordas av domstol på uppdrag av förundersökningsledare eller åklagaren. Intressebevakare kan socialmyndigheter, barnets föräldrar eller polisen anhålla om, antingen via magistrat eller domstol. (Ellonen 2013 s.65-67) Barn som fyllt 15 år har rätt att själv göra en begäran om att åtal ska väckas i brott som gäller barnet självt (OKM 2011 s.86).

Ytterligare har barnet rätt till en stödperson om hon utsatts för ett allvarligt brott, om det anses att barnet är i behov av speciellt stöd under förhören och i rättegången. Polisen eller åklagaren anhåller om förordnandet av stödperson från domstolen. Förordnandet av intressebevakare eller rättsbiträde utesluter inte förordnandet av stödperson. (Ellonen 2013 s.69) Kostnaderna för intressebevakare, rättsbiträde och stödperson betalas från statliga medel (Poliisihallitus 2013).

5.2.1 Brottsprocessen

Brottsprocessen består av förundersökning, åtalsprövning, rättegång i domstol och verkställandet av domen. Förundersökningens uppgift är att objektivt utreda omständighet-

erna runt brottet samt andra uppgifter som krävs för åtalsprövningen. I åtalsprövningen tar åklagaren ställning utgående från förundersökningen, ifall hon väcker åtal mot den åtalade eller besluter om åtalseftergift. I rättegången undersöks ifall den åtalade är bevisligen skyldig till dådet, brottet konstateras och den misstänkte döms till rättsliga följder som antingen kan vara dömande eller frigivande. (Tolvanen & Vuento 2012 s. 299) Brottsprocessen framskrider inte automatiskt från brottsanmälan till rättegång, utan undersökningen kan avbrytas i tidigare skeden, beroende hur tröskeln överskrids för att processen ska framskrida. Enligt Ellonen (2013 s.14) bör en brottsutredning gällande barnmisshandel trots allt alltid utföras fullständig från början till slut.

I mottagandet av brottsanmälan finns ingen tröskel alls, polisen är skyldig att ta emot alla anmälningar som kommer. Den som gör brottsanmälan till polisen behöver inte veta vilken brottsbenämning som anmälan handlar om, eller huruvida det finns bevis för att fälla den skyldige. Tröskeln för att påbörja en förundersökning är även den mycket låg, polisen är skyldig att starta en förundersökning ifall det finns skäl att misstänka att ett brott begåtts. Barnmisshandel är ett brott under allmänt åtal, vilket betyder att polisen kan påbörja en förundersökning även om varken barnets vårdare eller barnet skulle yrka på straff i ärendet. Det räcker att polisen får kännedom om fallet. Ifall det under förundersökningen blir klart att ett brott *inte* har skett, kan undersökningsledaren avsluta förundersökningen och låta bli att skicka saken vidare till åklagaren. Ifall ärendet skickas till åklagaren, tar åklagaren ställning till om tröskeln för åtal överstigs, eller besluter om åtalseftergift. Högsta tröskeln i brottsprocessen finns i domen. En fällande dom kan ges endast ifall det finns fullt bevis för att ett brott begåtts, att det inte finns rimliga misstankar om annat. En fällande dom på felaktiga grunder är mer skadlig än en frigivning på fel grunder. (Tolvanen & Vuento 2012 s. 300-303)

I förundersökningen har expertis utlåtanden en stor roll. Utlåtanden kan vara somatiska, dvs. beskriva offrets fysiska skador och hälsotillstånd, eller utlåtanden skrivna av rättspsykiatriska kunskapscentret. Somatiska utlåtanden kan vara skrivna av specialiserade läkare eller hälsovårdsläkare. Oftast handlar det endast om korta läkarutlåtanden gällande barnets fysiska skador. I grövre fall kan flera ingående utlåtanden begäras. Utlåtanden kan även begäras för att stöda den misstänktes hälsosituation. (Humppi och Ellonen 2010 s.104)

5.2.2 Barnets förhör

Förhöret av barnet är ett av de viktigaste momenten i förundersökningen av barnmisshandel. Förhöret kan lämnas ogjort bara i undantagsfall, ifall barnet är för litet eller har fördröjning i utvecklingen. Åldersgräns för genomföranden av förhör finns dock inte, speciellt barn under skolåldern är mycket ojämna i den intellektuella utvecklingen. Att den misstänkte för barnmisshandel skulle erkänna brottet gäller inte som orsak att lämna förhöret med barnet ogjort. Den misstänkte kan neka saken i rättegången, och då saknas bevis för händelsen. Däremot kan förhöret med barnet ge nya synvinklar till händelsen som friger den misstänkte, eller berätta om saker som utvidgar brottsmisstankarna. Ellonen (2013 s.78) betonar att förhöret med barnet borde göras så fort som möjligt efter att misstankar om barnmisshandel väckts. Minnesbilderna ändras med tiden, både hos barn som vuxna. Ju längre tid som går före förhöret, växer dessutom risken för att barnet blir manipulerat av föräldrarna. Samma risk finns ifall barnet förhörs i flera omgångar.

Polisen kan förhöra barnet själv eller be om tjänstehandräckning från *rättspsykiatriska kunskapscentret för barn och unga*, som finns beläget i samband med Universitetssjukhusen i landet. Polisen har ändå huvudansvaret för planeringen och ordnandet av förundersökningen, fast själva förhöret skulle genomföras av en psykolog. Polisen behöver inte var i samma rum som psykologen och barnet, utan kan exempelvis följa med diskussionen från en monitor. (Ellonen 2013 s.36) Östra Nylands Polisnämning ber i behov om tjänstehandräckning av det rättspsykiatriska kunskapscentret i Helsingfors.

I förhöret är barnet inte tvunget att berätta någonting, men om hon själv väljer att berätta om händelser måste hon hålla sig till sanningen och inte hitta på. Barnet informeras om hennes rättigheter och skyldigheter innan förhöret på ett ändamålsenligt sätt beaktande barnets ålder. (Ellonen 2013 s.65) Närvarande i rummet finns i regel endast barnet och den som utför förhöret. Föräldrar, intressebevakare eller andra som har rätt att följa med förhöret, kan ta del genom en monitor i ett annat rum. Den som utför förhöret berättar för barnet vilka eller vem som tar del av förhöret via monitor. (Poliisihallitus 2013)

Förhöret börjar med skapande av kontakt och berättande om reglerna för förhöret. Om barnet är litet, utförs först ett så kallat ”övningsförhör”, ett samtal där polisen uppmunt-

rar barnet att berätta öppet med egna ord om något i barnets liv. Polisen kan även ställa ett antal påhittade frågor där barnet ska känna igen sanning och lögn. Exempelvis kan polisen ställa ett påstående att barnet och polisen har träffats föregående dag, barnet får svara ifall påståendet är sant eller falskt. Övningsförhöret ger en bild av hur självständigt barnet klarar av att berätta om saker, och huruvida barnet är mycket blygt eller frimodigt. Efter övningsförhöret genomförs det verkliga förhöret. Om barnet blir trött kan pauser hållas, eller förhöret kan fortsätta en annan dag. Förhöret avslutas genom att leda diskussionen till andra saker, gladare ämnen, än brottsmisstankarna. (Ellonen 2013 s.90) Passlig längd för förhör av barn finns inte utskrivet, men yngre än 12 åriga barn rekommenderas inte att förhöras längre än en timme. Papper och pennor kan tas fram för barnet, där barnet kan förtydliga sin berättelse genom att rita eller skriva. (Poliisihallitus 2013)

Förhör med ett barn yngre än 15år spelas alltid in på film, vilket kan användas sedan i den eventuella rättegången där barnet själv inte behöver närvara. Filminspelningen är även viktig med tanke på rättskyddet för barnet, för den misstänkte samt för den som utför förhöret. Från filminspelningen kan man senare konstatera omständigheterna och metoderna för förhöret utan tvister. I en vanlig rättegång har den misstänkte möjlighet att själv ställa frågor till offret i rätten, men eftersom ett litet barn inte deltar i rättegången, måste tillfälle ges till den misstänkte redan i förundersökningen. Den misstänkte får se filminspelningen, och har rätt att be den som utför förhöret ställa flera frågor till barnet. I sådana fall kan barnet behöva förhöras flera gånger. 15 år fyllda barn blir i regel kallade till rättegången, och kan i värsta fall hamna i orimliga situationer om saken inte uppmärksammas i processen (Ellonen 2013 s.69). (Tolvanen & Vuento 2012 s. 303)

5.3 Sammanfattning av utredningar av anmälningar av barnmisshandel

För att utredningarna skall gå bra ur ett barnperspektiv krävs ett fungerande samarbete mellan polisen och socialmyndigheterna. Utredning av våld hör enligt lag till polisen, medan skyddande av barnet hör till barnskyddet. Enligt Social-och hälsoministeriets

arbetsgrupps rekommendationer (STM 2009 s.46-52) ska myndigheter samarbeta smidigt så att barnet hörs i ärendet så få gånger som möjligt, så fort som möjligt.

I utredningen av behovet av barnskydd, bedöms barnets situation helhetsmässigt. När barnskyddet fått uppgifter om ett eventuellt barnmisshandelsfall, är barnskyddets första uppgift att utreda att barnet är i säkerhet. Utredningen av behovet av barnskydd ska vara färdig inom tre månader. Barnskyddslagen förpliktar barnskyddet att träffa barnet personligen tillräckligt ofta under genomförandet av barnskydd.

Största delen av anmälningarna till polisen gällande barnmisshandel kommer via socialbyrån, barnskyddslagen ålägger barnskyddet att anmäla till polisen ifall det finns grundad misstanke att ett barn utsatts för misshandel där straffet för brottet är minst två år fängelse. Gällande lindrig misshandel är barnskyddet inte skyldiga till anmälan, men har rättighet att anmäla om saken, ifall de anser att det är barnets bästa att saken utreds hos polisen. Barnskyddslagen (BSL 13.4.2007/417) ger socialarbetarna rätt att bedöma barnets bästa gällande anmälandet till polisen i lindriga fall, medan ministeriets arbetsgrupps rekommendation (STM 2009) menar att endast polisen ska ta ställning till ifall en brottsutredning ska påbörjas eller inte.

Utredningarna bör ordnas brådskande när det gäller barn, brottsanmälan borde göras så snabbt som möjligt efter att barnskyddet fått vetskap om ett eventuellt brott. Förundersökningen borde påbörjas omedelbart. Barnets förhör hos polisen borde genomföras så fort som möjligt efter att misstankar om barnmisshandel väckts, eftersom minnesbilderna ändras med tiden och barnet kan bli manipulerat av föräldrarna. Under brottsprocessen har barnet som målsägande rätt till en opartisk intressebevakare, rättsbiträde och stödperson. I polisens förundersökning förhörs barnet av en polis på polisstationen eller av en psykolog i det rättspsykiatriska kunskapscentret. Polisen kan beställa utlåtanden av b.la. läkare gällande exempelvis barnets fysiska skador till stöd för utredningen.

Viktigt är att ordna en tillräckligt lång uppföljningstid efter slutförd utredning. Tillfälliga utredningar och interventioner hindrar sällan att nytt våld uppstår. Skolan, rådgivningarna och andra öppenvårdstjänster står i väsentlig roll i uppföljningen.

6 METOD

För att besvara forskningsfrågorna om barnens väg genom två myndigheters utredningar samlades flera olika material. I kapitlet redogörs först för den övergripande forskningsstrategin, en fallstudie, följt av materialet, tillvägagångssättet och analysmetoden av studien i text, bild och tabeller.

6.1 En fallstudie

Fallstudien (*case-study*) valdes som forskningsstrategi för att kunna följa och förstå processen för barnets del av utredningarna hos två olika myndigheter. Fallstudien kan enligt Koskennurmi-Sivonen (2014) och Merriam (1994) användas som strategi framom metod just i fall där man vill belysa och lyfta fram processer. Genom fallstudien kan man följa med särdrag i en process som sker i verkliga livet. Fördelen med fallstudier är att man kan studera fallen från flera olika synvinklar, vilket ger en bredare syn på fenomenen.

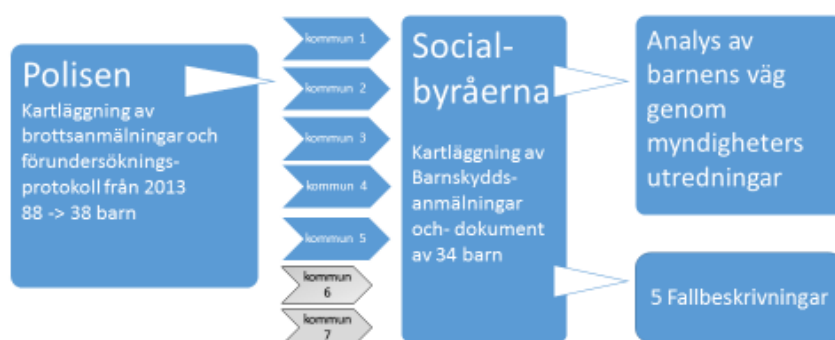
Enligt Merriam (1994 s.55) utgår fallstudier alltid ifrån ett forskningsproblem, en vardaglig svårighet som söker lösning eller klargöring. I denna studie utgörs forskningsproblemet av processen av barnets väg genom två myndighets utredningar gällande misstänkt barnmisshandel. Problemet avgränsades till området Östra Nyland och året 2013. Merriam (s. 59) fortsätter med att beskriva analysenheten, i denna studie utredningsprocessen, och de variabler som ska studeras. I denna studie utgörs variablerna av fyra aspekter som följs, anmälningvägen, antal träffar, tiden och ansökandet av intressebevakare. Urvalet till studien valdes målinriktat och heltäckande inom problemavgränsningen, för att kartlägga utredningarna inom området. Laine m.fl. (2007 s.10) menar att frågan ”vad kan vi lära oss av fallen?” det centralt i fallstudier, vilket lämpar sig väl till studiens syfte att belysa olikheterna i utredningarna för barnens del.

Enligt fallstudie metoden kan man konstatera att studien handlar om såväl unika som typiska fall (jmf. Laine m.fl. 2007 s. 32). Typiska eftersom man kan utgå från att det är vanligt att barn upplever våld (Ellonen m.fl. 2008) och unika för att utredningar som gäller barnmisshandel endast är en bråkdel av utredningar som görs bland myndigheter.

Fallen ger en bild av hur myndigheter fungerar på orten, eftersom utredningarna följer till viss del myndigheters rutiner och ledda direktiv.

Humppi & Ellonen (2010 s.38) konstaterar att det i många studier gällande barnmiss-handel betonas barnens delaktighet och barnens röst i utredningar. Denna studie närmar sig ämnet mer från en myndighetsvinkel, i likhet med Humppi & Ellonens studie, där myndigheters utredningsrutiner kartläggs. Studien strävar till att belysa myndigheters beslutsfattande och vanor i utredningen gällande barn. Barnets röst kan därmed inte höras i studien, men studien kan eventuellt stöda barnets röst i fortsättningen genom att utveckla utredningarna mot en mer barnvänlig modell.

6.2 Material och tillvägagångssätt

Figur 2. Studiens upplägg

Materialet till studien bildades av två olika myndigheters, polisens och socialmyndigheternas dokument. Materialet avgränsades till ett år, 2013, dels för att hålla en realistisk mängd, dels för att lyckas få med i studien en bredd av utredningar från alla kommuner. Anmälningar gällande barnmisshandel kommer oregelbundet både till polisen som till socialbyråerna, i myndigheters verksamhet är ett år en kort period. En kartläggning av utredningar från ett år ger en bild av verksamheten det utvalda året inom det utvalda området och kan inte generaliseras till andra områden eller hela landet. Varje utredning är unik, från fall till fall avgörs hur utredningar genomförs hos myndigheter beroende på fallet. Från studien avgränsades utredningar gällande våld mellan syskon/

andra ungdomar och fall där främlingar varit våldsamma mot barn, eftersom dessa inte fyller kriterierna för begreppet barnmisshandel.

Först söktes, tillsammans med en undersökningssekreterare på Borgå polisstation, alla brottsanmälningar gällande misshandel mot minderåriga som kommit till Borgå polisstation under 2013. Brottsanmälningarna plockades ur polisens datasystem (Rikitrip) utvalda genom ålder (<18år) och brottsrubricering. Som brottsrubriker valdes ”lindrig misshandel”, ”misshandel” och ”grov misshandel”. I sökningen hittades 88 barn som varit målsäganden till de nämnda brotten. Alla brottsanmälningar lästes igenom, för att sälla bort brottsanmälningar gällande slagsmål mellan ungdomar och fall där främlingar varit våldsamma mot barn. Till studien valdes enbart de anmälningar där en förälder eller annan vårdare använt våld mot barnet, enligt kriterierna för begreppet barnmisshandel. Strävan var att få med alla fall från 2013. Bortfall ur samplet kan trots allt ha skett av misstag både av det nyckfulla dataprogrammet som av den studerande trots noggrannhet. Genomgången av brottsanmälningarna lämnade kvar 38 barn som fyllde kriterierna för studien. Dessa barns förundersökningsprotokoll lästes igenom. Förundersökningsprotokollen innehåller förutom brottsanmälan förhørsberättelsen av målsägande, misstänkta och eventuella vittnen, samt förundersökningsledarens beslut på fallets avgränsning/ avbrytning eller skickande till åklagare. Som bilagor kan finnas olika utlåtanden, bilder, kopia på ansökan och beslut om intressebevakare, utredningsanteckningar och utredningsplaner.

Det andra materialet samlades från de olika socialbyråernas dokument gällande samma barn som ingått i polisen brottsanmälningar. De olika socialbyråerna besöktes, och barnens uppgifter gick igenom tillsammans med en socialarbetare på byrån. Barnskyddsdocumenten innefattade barnskyddsanmälningar, utredningar av behovet av barnskydd samt barnskyddsdocumentation. Två kommuner beviljade inte forskningslov för studien, och lämnades utanför hela studien för att respektera deras beslut, trots att polisens uppgifter redan erhållits. Studien omfattade således 34 barn från fem kommuner skrivna på 26 brottsanmälningar.

Tabell 1. Materialet som samlats för studien

<i>Typ av material</i>	<i>Källa</i>	<i>Materialets storlek</i>
<i>Register-material</i>	Polisens datasystem (Rikitrip)	Antal barn som målsäganden i olika misshandelsbrott enligt brottsanmälningar från 2013, N=88
<i>Dokument- material</i>	Brottsanmälningar och förundersökningsprotokoll	Antal barn som offer för barnmisshandel enligt brottsanmälningarna från 2013, N= 38
<i>Dokument- material</i>	Barnskyddsanmälningar och barnskyddsdokument	Samma barn som ingått i polisens brottsanmälningar, men för de barns del som kommunerna beviljat forskningslov, N=34
<i>Studiens material N=34</i>		

Studien har både kvantitativa och kvalitativa delar. Barnen, brotten och utredningarnas gång dokumenteras i huvudsak i siffror. Siffrorna i sig själv är ändå inte det intressantaste för resultatet, utan den helhetsmässiga vägen för barnen i utredningsprocessen som kan läsas genom siffrorna. Forskningsproblemet, barnens väg genom utredningsprocesserna, är en kvalitativ aspekt som studien strävar till att belysa.

Studiens tyngdpunkt ligger på kartläggning av barnens väg genom utredningarna genom att studera fyra olika aspekter. Innehållet i själva förhören, barnens berättelser, upplevelser eller skador analyseras eller kartläggs inte. Utredningsåtgärder som gällt föräldrarna, andra familjemedlemmar eller eventuella vittnen lämnades ytterom studien. Utredningarna ses i studien som en händelsekedja i barnens liv från den eventuella misshandeln i hemmet, genom vägen hur saken kommit till myndigheters kännedom eventuellt via skola eller daghem, genom eventuell anmälan och utredning på socialbyrå och vidare genom polisens förundersökning i ärendet.

6.2.1 Dokumentstudie

Materialet till studien samlades genom en dokumentstudie där de två olika myndigheternas, polisens och socialmyndigheternas dokument kartlades. Dokumentstudien valdes som metod främst med tanke på etiska aspekter gällande skyddande av barnen, men även med tanke på studiens reliabilitet. Uppgifter om datum, antal träffar och tid är svåra för enskilda myndigheter eller tjänstemän att minnas, varför exempelvis en intervjustudie med poliser och socialarbetare uteslöts.

Patel & Davidson (1991s.101-103) skriver om svårigheten med kvantitativa dokumentstudier när det gäller att skapa sitt eget mätinstrument, i denna studie anteckningsformuläret. Det är inte självklart att man får den information man är ute efter, och undersökningens validitet och reliabilitet tar skada. När det gäller brottsprocesser och myndigheters utredningar är fenomenet trots allt inget abstrakt ämne, utan en ganska så praktisk händelsekedja som kartläggs i efterhand, vilket möjliggör god reliabilitet. I en dokumentstudie kan man inte ta dokumentens autenticitet för givet, men Denscombe (2009 s.295) beskriver myndigheters dokument som speciellt auktoritativa, objektiva och faktabaserade, vilket ökar studiens trovärdighet. Myndigheters dokument kan visserligen vara färgade av den skrivande myndighetens förutfattade meningar och åsikter, eller vara bristfälliga på grund av tidsbrist för dokumentering. Speciellt på socialbyråerna kan dokumenteringen ligga efter på grund av tidsbrist. Aspekterna som valts till studien är grundläggande fakta i dokumenten, och torde inte påverkas i betydande grad av den skrivande myndighetens egna tolkningar. Denscombe (s.316) tillägger att fördelarna med studier av myndigheters dokument är beständigheten i datakällan vilket gör att uppgifterna kan kontrolleras av andra.

6.2.2 Fem fallbeskrivningar

Förutom kartläggningen presenteras fem korta fall för en djupare förståelse av barnets väg genom myndigheternas utredningar. Fallbeskrivningarna är valda som tillägg till studien enbart för att ge en djupare förståelse av barnens väg genom utredningarna, inte för att generalisera fallen till större mängder.

Fallen valdes medvetet ur mängden med en strävan att presentera så olika utredningsvägar för barnens del som möjligt gällande vägar som anmälan kommit till polisen, mängden träffar med myndigheter, i fråga om tidsaspekten för barnet samt intressebevakarens närvaro i förundersökningen. Variationer i utredningarna fanns gällande alla aspekterna. En del barns fall sköttes undan på några få dagar med enstaka träffar med myndigheter, medan andra barns utredningar krävde flera träffar med många olika myndigheter och tog flera månader i anspråk trots att brottsrubriceringarna i fallen var samma. Ett fall valdes att presentera en rätt så lyckad utredning för barnets del med tanke på litteraturens rekommendationer gällande tid (Ellonen 2013 s.44, Poliisihallitus 2013), antal träffar (STM 2009 s.46-52), ansökandet av intressebevakare (STM 2009 s.53, Ellonen 2013 s.67), och fyra fall för att presentera det som avvek från rekommendationerna i någon bemärkelse.

6.3 Analys och bearbetning av materialet

Myndigheters dokument studerades enbart hos den besökta myndigheten (Borgå polistation och de olika socialbyråerna). Uppgifter från dokumenten samlades på ett anteckningsformulär (bilaga 3) för studien, ett formulär per barn, utifrån vilken analysen om barnets väg genom myndigheters utredningar gjordes. Anteckningsformuläret skapades för studien utgående från tanken att samla på ett papper alla utredningsåtgärder som berörde ett barn. Uppgifter som samlades in valdes utifrån barnets delaktighet, alltså utgående från de händelser, träffar och åtgärder som barnet varit fysiskt med om enligt dokumenten. Åtgärder och träffar som berört enbart föräldrarna eller eventuella andra familjemedlemmar, släktingar och vittnen lämnades bort. Likaså uteslöts material gällande samarbete mellan exempelvis polisen och åklagaren under utredningen som barnet inte hade någon fysisk närvaro i.

Analysen gjordes genom att följa fyra aspekter i utredningarna: 1) vilka vägar anmälningarna kommit till myndigheterna, 2) antal träffar mellan barnen och myndigheter under utredningarna, 3) tidsaspekten för barnens del i utredningarna samt 4) ansökandet av intressebevakare för barnen. Aspekterna valdes utifrån Social-och hälsoministeriets (STM 2009 s.46-52) uppmärksammande om den långa utredningstiden och de höga antalen träffar inom utredningarna för barnens del. Enligt rekommendationerna ska myn-

digheter samarbeta smidigt så att barnet hörs i ärendet så få gånger som möjligt, så fort som möjligt. Aspekterna om anmälningvägarna och ansökandet av intressebevakare valdes för att förstå processen av barnets väg genom de två myndigheternas utredningar.

Allt material bearbetades och analyserades manuellt. Alla uppgifter som kartlades genomgicks två gånger för att komma åt misstag och slarv. Analysen om barnens väg genom myndigheters utredningar gjordes genom att studera datum för våldshändelser och träffar där barnet deltagit, samt genom att räkna antal gånger som någon samtalat med barnet om det misstänkta våldet enligt dokumenten.

Gällande de flesta av frågeställningarna för studien söktes svar från båda myndigheternas dokument. Endast gällande frågeställningen om ansökandet av intressebevakare för barnet under förundersökningen söktes svaret enbart från polisens dokument.

Ur båda myndigheternas dokument antecknades datum för anmälan om saken till den besökta myndigheten, samt vem som anmält om saken. I många fall fanns i anmälan väl beskrivet om hur misstanken om barnmisshandel kommit fram, och vad barnet berättat för anmälaren. Ur båda myndigheternas dokument antecknades även datumen för träffar, samtal, förhör och hembesök där barnet deltagit, som berörde utredandet av anmälan om barnmisshandeln.

Tabell 2. Dokument som använts i svarandet av forskningsfrågorna

Frågeställning	Dokument som använts i analysen
-vem anmälde om barnmisshandel till polisen och socialmyndigheterna i Östra Nyland 2013, utgående från brottsanmälda fall från samma år?	-Polisens brottsanmälningar -Socialmyndigheternas barnskyddsanmälningar
-hur många träffar hade barnen med olika myndigheter och tjänstemän (daghemspersonal, skolpersonal, läkare, socialarbetare, poliser) gällande det misstänkta våldet under vägen?	-Polisens brottsanmälningar och förundersökningsprotokoll -Socialmyndigheternas barnskyddsanmälningar och -dokument
-hur lång tid tog utredningarna sammanlagt för barnens del?	-Polisens brottsanmälningar och förundersökningsprotokoll -Socialmyndigheternas barnskyddsanmälningar och -dokument
-ansöktes intressebevakare för barnen under polisens förundersökning ?	-Polisens brottsanmälningar och förundersökningsprotokoll

6.4 Etiska reflektioner

Misstankar om våld mot barn är enligt Humppi och Ellonen (2010 s.38) alltid etiskt utmanande studieobjekt. Största delen av informationen är konfidentiella, och uppgifternas finkänsliga karaktär kräver ett förtroende mellan forskaren och den forskade myndigheten. I studien lades speciell vikt i de studerades anonymitet och uppgifternas konfidentiellhet. Grundtanken var att göra det så svårt som möjligt att känna igen enskilda fall, barn, familjer, kommuner, myndigheter och tjänstemän som skött fallen (jmf. Eskola & Suoranta 1998, s.57). Barnen i studien redovisas som en grupp på 34 barn från Östra Nyland, barnens hemkommuner eller -städer lyftes inte fram. Studiens tyngdpunkt lades på det kvantitativa för att garantera anonymiteten, och även de kvalitativa fallbeskrivningarna valdes noggrant genom att lämna ytterligheter bort som kunde kännas igen på grund av särdrag. Studiens strävan var att följa god vetenskaplig praxis i alla skeden, enligt anvisningar av Forskningsetiska delegationen (Forskningsetiska delegationen 2012). Centrala etiska principer i anvisningarna är värden som respekterar människan, innefattande de studerades självbestämmanderätt, undvikande av skador samt skyddande av personernas privatsfär och integritetsskydd. Information om studien gick varken till barnen vars uppgifter studerades, eller till de myndigheter och tjänstemän som skött utredningarna, de kunde inte påverka sitt deltagande i studien, varför skyddandet av deras privatsfär var speciellt viktigt. Genom att samla information till studien genom en dokumentstudie, garanterades samtidigt principen om undvikandet av skador, som exempelvis intervjuandet av barn kunde ha medfört. Att samla material av barn, endast för forskningssyfte, skulle dessutom inte ha varit varken etiskt eller juridiskt möjligt. (Kuusisto-Niemi m fl. 2011 s.259)

För att studera sekretessbelagd information anhölls forskningslov i två olika omgångar. Lov anhölls först från Polisstyrelsen i Helsingfors (bilaga 1) för att få studera brottsanmälningarna och förundersökningsprotokollen från 2012 på Borgå Polisstation. Då behandlingen av lovet drog ut på tiden uppdaterades studien till att gälla 2013. När lovet var beviljat och dokumenten genomgångna, anhölls på samma sätt forskningslov från socialbyråerna (bilaga 2) för att studera de målsägande barnens uppgifter ur barnskyddsanmälningarna och -dokumenten: Askola, Borgå, Lapträsk, Lovisa, Mörskom, Pukkila och Sibbo. Lov till studien beviljades från fem kommuner av sju. Utredningarna för de barns del som kom från de två kommunerna som inte beviljade lov lämnades yt-

terom hela studien, för att respektera deras beslut. Varken de kommuner som fallit bort från studien, eller de som tagits med nämns med namn för att enskilda fall inte ska kännas igen.

Alla dokumenten som studerades var autentiska, beskrivande det dagliga arbetet i utredningarna. Polisens eller socialmyndigheternas dokumenten är inte skapade för forskning, vilket i sig redan väcker den forskningsetiska frågan huruvida de lämpar sig för forskningsändamål, samt vad som saknas ur dokumenten i forskningsavseende. Att studera myndigheters dokument synliggör klienters livssituation och arbetets praxis, dock ur ett myndighetsperspektiv. Betonas bör att dokumenten berättar endast det som den skrivande myndigheten valt att skriva ner, vad hon anser vara viktigt ur sitt myndighetsperspektiv. Enligt Kuusisto-Niemi m fl. (2011 s.269) innefattar studier av myndigheters dokument även en historisk aspekt, genom att man studerar och beskriver myndigheters vanor och utveckling. Enligt de etiska anvisningarna givna av Talentia (2004) utgör yrkesetiken inom den sociala sektorn även grund för forskningsetiken inom samma sektor. Centrala principer inom det sociala arbetet är social rättvisa och uppmärksammandet av klienterna i alla verksamhet.

7 BARNENS VÄG GENOM MYNDIGHETERS UTREDNINGAR I ÖSTRA NYLAND

Med barnens väg genom utredningar menas här processen för barnet från den eventuella våldshändelsen i barnets hem, tills saken eventuellt tagits upp på skola eller daghem, genom eventuell anmälan och utredning på socialbyrå, till brottsanmälan hos polisen och genom hela förundersökningen. Barnet väg ses här som en händelsekedja i barnets liv genom samtalat med olika myndigheter och tjänstemän (daghemspersonal, skolpersonal, läkare, socialarbetare, poliser) i varierande antal och period.

Barnens väg genom de två myndigheternas utredningar presenteras i kapitlet genom fyra aspekter som följs i enlighet med frågeställningarna: vilka vägar anmälningar kommit till myndigheter, antal träffar mellan barnen och myndigheter, tiden för barnen i utredningarna och ansökandet av intressebevakare. Först presenteras bakgrundsuppgifter om materialet och till slut presenteras fem korta fall.

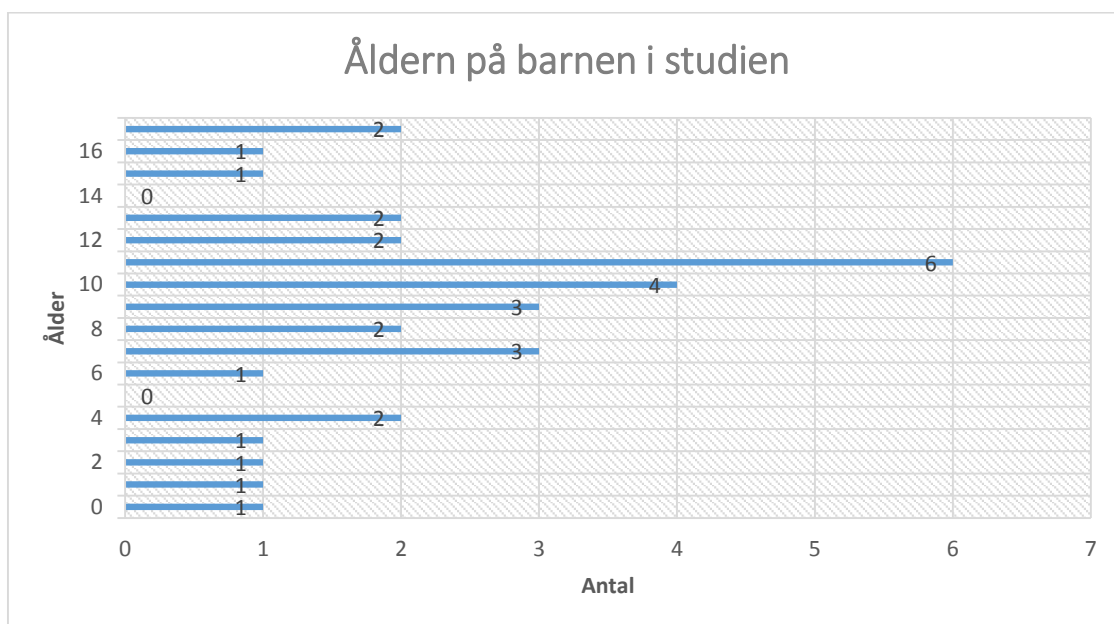

Figur 3. Fyra aspekter som utgör barnens väg i studien

28 av studiens 34 barn hade deltagit enligt myndigheternas dokument på sätt eller annat i polisens eller socialbyråns utredning, vars vägar genom myndigheters utredningar kunder studeras. Sex barn hade inte deltagit i någon utredning. De sex barn som inte deltagit på något sätt i en utredning, som ingendera myndigheten hade träffat alls, handlade i två fall om mycket små barn, i tre fall om utredningar som begränsats genast i anmälningskedet och i ett fall där utredningen avbrutits efter föräldrarnas förhör.

Av barnen var 16 flickor och 18 pojkar. Åldern på barnen som varit mål för utredningar av barnmisshandel enligt anmälningar från 2013 var i de flesta fall under 15 år gamla (30). Av dessa var de flesta barn mellan 7 och 13 år gamla (22). Den största enskilda åldersgruppen utgjordes av 11-åringar (6). Med barnets ålder menas här åldern då

brottsanmälan blivit skriven. I flera av fallen utreddes våld över flera års tid, eller fall där man inte exakt kunde säga när våldet hade skett, vilket gjorde det svårt att avgöra barnets ålder då våldshändelsen ägt rum.

Figur 4. Åldern på barnen, N=34

Brottsrubriceringarna i utredningarna var i de flesta anmälningar *misshandel* (24). Nio fall utreddes som *lindrig misshandel*, och ett som *grov misshandel*.

Tabell 3. Brottsrubriceringarna på barnmisshandels fall från 2013, N=34

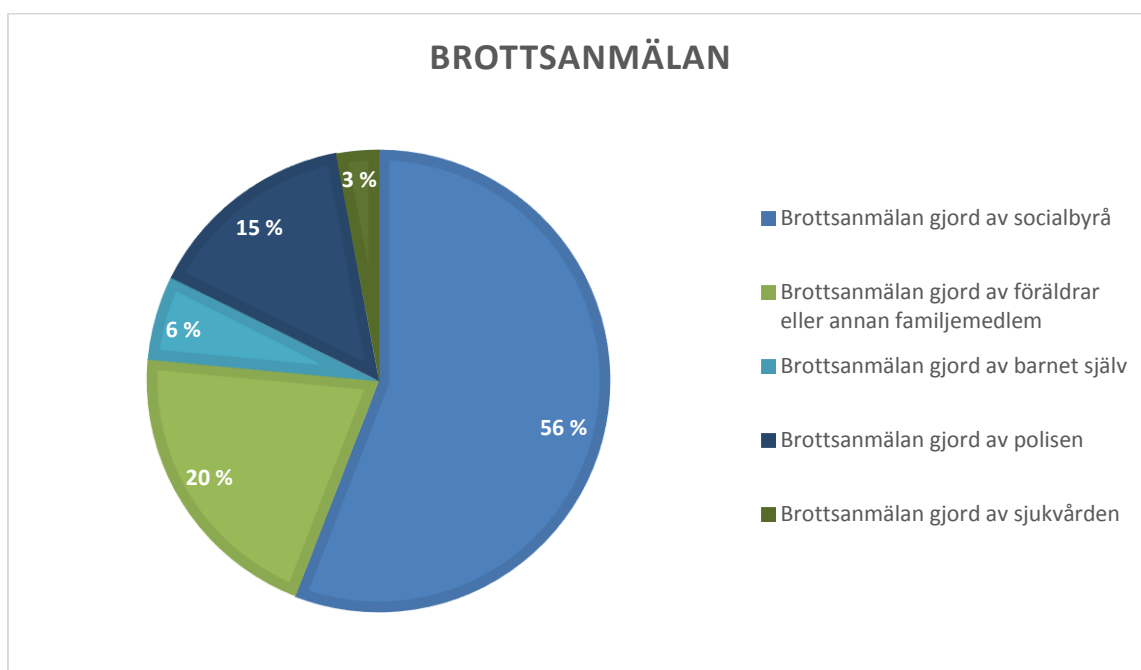
Brottsrubricering	<i>Lindrig misshandel</i>	<i>Misshandel</i>	<i>Grov misshandel</i>
Antal	9	24	1

7.1 Vem som anmält barnmisshandel till myndigheter

Alla utredningar gällande barnmisshandel börjar med en anmälan, antingen som en brottsanmälan hos polisen eller som en barnskyddsanmälan hos barnskyddet. Anmälan är väsentlig i utredningarna, utifrån anmälan tar myndigheter ställning till hur utredningen ska genomföras. Från anmälan kan man ofta läsa en stor del information om händelserna, datum för händelser, vad som kommit fram och vad barnet eventuellt berättat till anmälaren, vilket beskrivet barnens väg mot myndigheters utredningar.

7.1.1 Vem som anmält om barnmisshandel till polisen

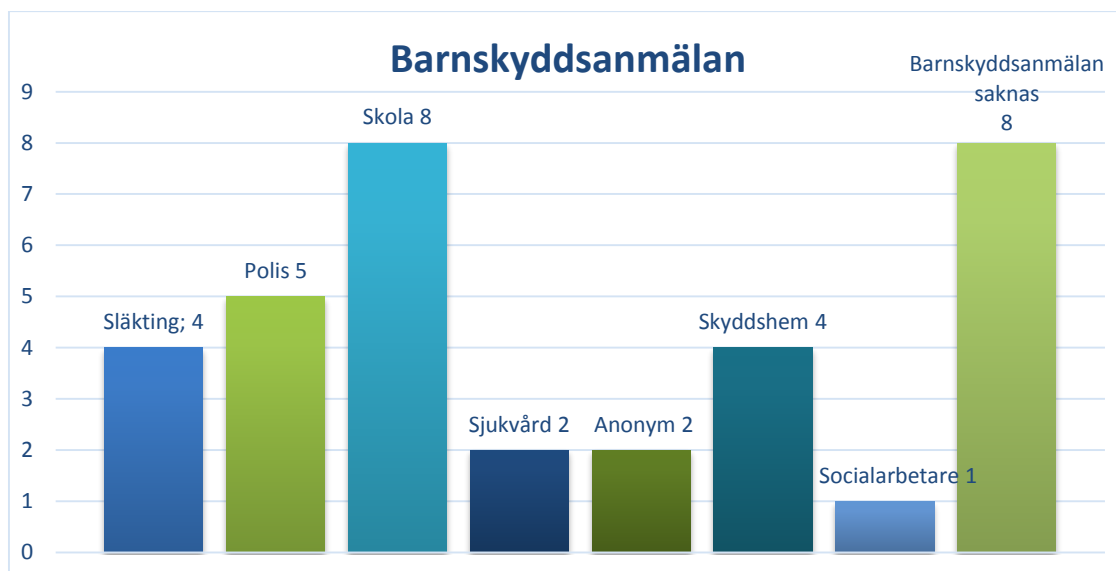
Med vem som anmält barnmisshandel till polisen menas här den som tagit initiativ till meddelandet av våldet till polisen eller nödcentralen. Brottsoanmälningar om barnmisshandel kom år 2013 till Östra Nylands Polisinsättnings östra verksamhetsområde från fem olika anmälningsgrupper. Över hälften, 19st (56 %) av brottsoanmälningarna anmäldes av socialbyråerna. Anmälningar gjordes av föräldrar eller annan familjemedlem i sju av fallen (20 %), var av sex av anmälarna var föräldrar och i ett fall fråga om ett vuxet syskon. Sjukvården var anmälare i ett av fallen (3 %). Fem brottsoanmälningar (15 %) gjordes av polisen i samband med annan brottsutredning eller då barnets syskon varit på förhör och berättat om våldet i familjen. Två av anmälningarna (6 %) gjordes av barnet själv. Det ena barnet ringde själv till nödnumret 112 och den andra anmälan skrevs då barnet blivit fast för ett mindre brott och barnet tagit initiativ till att berätta om våldet för patrullen.

Figur 5. Vem som anmält om barnmisshandel till polisen i Borgå 2013, N=34, %

7.1.2 Vem som anmält om barnmisshandel till barnskyddet

Av studiens 34 barn fanns barnskyddsanmälningar på 26 av barnen gällande det våld som polisen utredde.

Figur 6. Vem som gjort barnskyddsanmälan till socialbyråerna gällande studiens 34 barn från 2013, N=34

Barnskyddsanmälningarna som berört barnen i studien kom till socialbyråerna från sju olika anmälningsskolor. De flesta barnskyddsanmälningar kom från skolan (8). Från polisen hade fem anmälningar kommit. Från släktingar samt via skyddshemmet hade det kommit fyra anmälningar var. Två anmälningar kom via sjukvården, två anmälningar var skrivna som anonyma barnskyddsanmälningar och en anmälan var skriven av socialarbetare som skötte familjens ärenden från tidigare. Med barnskyddsanmälan från skolan menas här hela skolans personal, även skolhälsovården. Med sjukvård menas här anmälan från sjukhuset.

I åtta barns fall (24 %) hade ingen barnskyddsanmälan kommit från polisen till socialbyrån. I två av dessa fall var det fråga om syskon som polisen tillagt till brottsutredningen, då det framkommit under barnets förhör att våldet berört flera barn i familjen. I tre fall fanns uppgifter på socialbyrån om våld i familjen tidigare år som barnskyddet utrett, men inga texter eller anmälningar hittades gällande det som polisen nu utredde. I de resterande tre fallen fanns ingen vetskap överhuvudtaget om barnet eller våldet i familjen på socialbyrån.

7.2 Antal träffar mellan barnen och myndigheter under utredningen av barnmisshandeln

Med antal träffar menas här antal gånger som barnet samtalat med någon myndighet eller tjänsteman (daghemspersonal, skolpersonal, läkare, socialarbetare, poliser) enligt myndigheternas dokument, sammanlagt om det misstänkta våldet. Både mängden träffar som barnet haft innan polisförhøret med olika myndigheter, samt det sammanlagda antalet träffar under båda myndigheternas utredningar presenteras, eftersom barnet i båda fallen kan hamna berätta om sin situation för flera olika myndigheter, ifall myndigheterna inte samarbetar. Samtal med daghemspersonal, skolpersonal och läkare hör inte till själva utredningen om barnmisshandel, men beskriver barnets helhetsväg genom utredningarna för barnens del.

I de flesta fall (19) hade barnen träffat både polis och socialarbetare vid misstankar om barnmisshandel. De barn som träffat både polis och socialarbetare under utredningarna, var det lika vanligt att barnen träffat först polisen, som socialarbetaren. 10 barn hade träffat ytterligare andra myndigheter/ tjänstemän som pratat med barnet om det misstänkta våldet. Vanligast (8) var det fråga om skolans personal (lärare, kuratorer eller skolhälsovårdare), eller läkare (4). Sex barn hade träffat polispatrullen som första kontakt och fem barn hade träffat socialarbetaren som första kontakt.

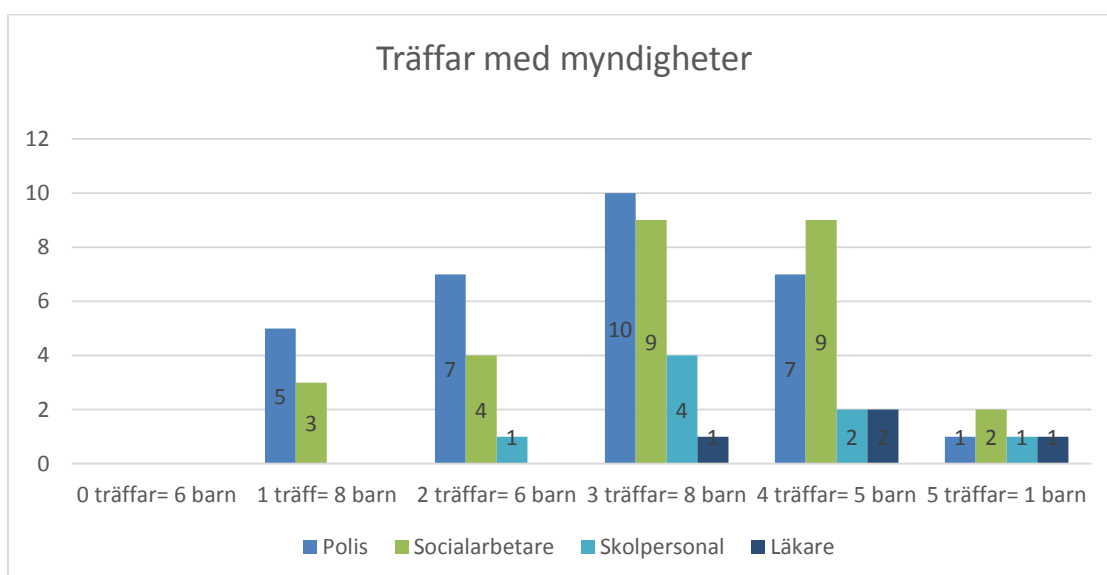
För de 28 barns del som kunde följas genom utredningarna enligt myndigheternas dokument hade barnen träffat olika eller samma myndighet mellan en och fem gånger. Bland de barn som bara hade träffat en myndighet en enda gång hade fem barn träffat endast en polis och tre barn träffat endast en socialarbetare. Speciellt om barnet var litet och inte förhördes hos polisen hade barnet endast upplevt socialbyråns utredning genom exempelvis socialarbetarens hembesök. Sex av barnen träffade *två* myndigheter eller tjänstemän under utredningen, oftast var det fråga om socialarbetare och polis, men även fall där barnet träffat patrullen på händelseplatsen och polisen under förhöret, eller fall där barnet träffat kuratorn i skolan och polisen under förhöret.

Åtta barn hade *tre* träffar med myndigheterna under utredningen, i de fallen var det vanligast att den första träffen var med skolans personal (lärare, kurator eller hälsovårdaren) och de två andra träffarna var med socialarbetare och polis. Fem av barnen hade träffat myndigheterna *fyra* gånger under utredningen, och då var det vanligast att socialarbete-

ren hade träffat barnet flera gånger, förutom de redan tidigare nämnda myndigheterna. Ett barn hade träffat myndigheter *fem* gånger under utredningen, och då handlade det om träffar med både skolhälsovårdare, läkare, polis samt flera träffar med socialarbetaren.

De flesta barnen (20) träffade någon annan eller samma myndighet *innan* polisförhören. Ett barn hade haft fyra träffar med olika myndigheter innan polisförhören, och ett barn hade haft tre träffar med olika myndigheter innan polisförhören. Sju barn hade haft två träffar med olika myndigheter innan polisförhören, och vanligast var då skolpersonal och socialarbetare som pratat om saken med barnet innan en utredningsbegäran gjorts om saken. De utredningar där anmälan kommit till polisen från socialbyrån hade barnet träffat oftare flera myndigheter *innan* polisförhören, än i fall där anmälan kommit andra vägar till polisen.

Huruvida barnet besökt läkare framkom dåligt ur både polisens som socialbyråns anteckningar, i fyra av fallen hittades anteckningar om att barnet skulle ha besökt läkare på grund av den misstänkta misshandeln. I flera andra av fallen fanns dock fotografier av synliga skador på barnet, blåmärken, skråmor och rodnader tagna av polispatrullen på händelseplatsen. I två av fallen fanns läkarutlåtanden bifogade till brottsutredningen.

Figur 7. Olika myndigheters träffar med barnen, N=34

7.2.1 Träffar mellan barnen och polisen

Av de barnen som blivit förhörda under förundersökningen hade alla barn (23) utom ett blivit förhörda på polisstationen av en polis. Endast ett barn hade blivit förhörd på det rättspsykiatriska kunskapscentret i Helsingfors. För alla barns del handlade det om bara ett förhör. De barn som hade träffat polisen flera gånger, hade först träffat polispatrullen, och sedan under förhöret träffat den undersökande polisen. I sex av fallen hade barnet inte blivit förhörd fast hela brottsutredningen genomförts. Av de barnen var fem för små för att kunna bli förhörda, och i ett fall ansågs det onödigt med barnets förhör på grund av fallets lindrighet. I sex fall hade utredningen avbrutits redan under förundersökningen och i sex fall var förundersökningen fortfarande på hälft.

Tabell 4. Undersökningsåtgärder som gällt barnet under förundersökningen i misstankar om barnmiss-handel, N=34, %

<i>Undersökningsåtgärd</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
<i>Barnet blivit förhört som målsägande på Polisstationen</i>	23	68 %
<i>Barnet blivit förhört på rättspsykiatriska kunskapscentret i Helsingfors</i>	1	3 %
<i>Barnets förhör saknas</i>	6	18 %
<i>Läkarutlåtanden bifogats till utredningen</i>	2	6 %
<i>Förundersökningen avbruten</i>	6	18 %

7.2.2 Träffar mellan barnen och socialarbetarna

Socialarbetarna träffade under utredningarna av behovet av barnskydd 21 av studiens 26 barn som det fanns barnskyddsanmälan på. Barnen träffades ensamma eller med föräldrar. Av de barn som socialarbetarna träffat hade 12 barn träffats en gång, medan 9 barn träffats flera gånger (2-5ggr) under utredningen. Om socialarbetaren hade träffat barnet många gånger, räknades endast de två första gångerna efter anmälan till utredningen. Träffarna med socialarbetarna skedde på socialbyrån, i skolan eller under hembesök.

Fem av barnen hade socialarbetarna inte träffat, trots att det fanns en barnskyddsanmälan. Av dessa fem barn handlade det i tre fall om mycket små barn, där enbart föräldrarna träffats under barnskyddsutredningen. I ett fall hade socialarbetaren träffat barnet under en tidigare utredning, och i ett fall väntade socialbyrån på att polisens utredning skulle bli färdig förrän socialarbetaren påbörjade barnskyddsutredningen.

Tabell 5. Antal gånger socialarbetaren träffat barnet under utredningen av behovet av barnskydd gällande barnmisshandel, N=26, %

	N	%
<i>Socialarbetare träffat barnet en gång</i>	12	46 %
<i>Socialarbetare träffat barnet flera gånger</i>	9	35 %
<i>Socialarbetaren träffade inte barnet</i>	5	19 %
Sammanlagt	26	100 %

7.3 Tiden för barnen i utredningarna av det misstänkta våldet

Med tiden för barnen i utredningarna menas här den tid från den misstänkta våldshändelsen i hemmet till den sista träffen med myndigheter och tjänstemän som samtalat med barnet om våldet. I de fall där datumet för våldshändelsen är oklar är tiden räknad från datumet då den första anmälan om saken är skriven, barnskyddsanmälan eller brottanmälan.

För de 28 barn som kunde följas genom utredningarna enligt myndigheternas dokument varierade tiden för barnens del från en enda dag till åtta månader. Utredningarna delades in i fyra tidsgrupper: utredningar som tagit 1) under en månad, 2) en månad men under tre månader, 3) tre månader men under sex månader, samt utredningar som tagit 4) sex månader eller mera. Tidsintervallerna valdes utgående från studerandes uppfattning om 1) brådskande handläggning, 2) maximaltiden för utredningen av behovet av barnskydd enligt barnskyddslagen, samt 3- 4) jämna tidsintervaller på tre månader.

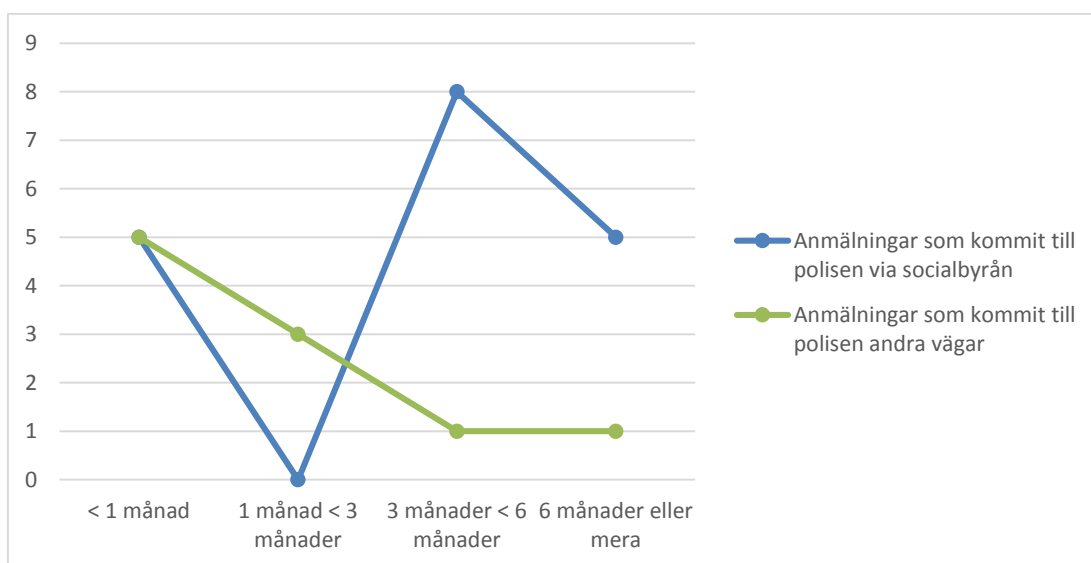
Utredningarna delades sedan ytterligare i två grupper enligt vilka vägar brottsanmälan kommit till polisen: de anmälningar som kommit via socialbyråerna till polisen, och de som kommit andra vägar till polisen. Den andra gruppindelningen valdes för att se ifall olika utredningsvägar påverkade tiden för barnen.

Tabell 6. Utredningstiden för barnens del, N=28, %

<i>Utredningstid för barnets del</i>	<i>Anmälningar som kommit till polisen via socialbyrån</i>	<i>Anmälningar som kommit till polisen andra vägar</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
1) < 1 månad	5	5	10	36 %
2) 1 månad < 3 månader	0	3	3	11 %
3) 3 månader < 6 månader	8	1	9	32 %
4) 6 månader eller mera	5	1	6	21 %
Sammanlagt	18	10	28	100 %

Över hälften av utredningar (53 %) hade för barnens del tagit antingen över tre månader eller över sex månader. 15 utredningar fanns inom dessa två tidsgrupper. Tio utredningar (36 %) hade för barnens del tagit under en månad. Tre utredningar (11 %) hade tagit över en månad men under tre månader. Nio utredningar (32 %) hade tagit mellan tre och högst sex månader, medan sex utredningar (21 %) för barnens del hade tagit sex månader eller mer.

Både bland de utredningar som påbörjats på socialbyråerna och kommit den vägen till polisen, samt bland de utredningar som kommit andra vägar till polisen fanns lika många (5) utredningar som tagit mindre än en månad i tid för barnen. Men bland de utredningar som kommit via socialbyrån till polisen fanns flera utredningar som tagit länge för barnen, över tre månader eller över sex månader. 13 utredningar fanns inom dessa två tidsgrupper.

Figur 8. Tiden för barnen i utredningarna, enligt vilken väg brottanmälan kommit till polisen, N=28

7.4 Ansökandet av intressebevakare för barnen under förundersökningen

Intressebevakare söktes för 28 av studiens 34 barn för brottsprocessen, dvs. för samma antal barn som genomgått brottsprocessen. I ett fall avgränsades utredningen efter att intressebevakare sökts, och i ett fall gick barnets ärende vidare till åklagare utan intressebevakare. I fyra av fallen fanns anteckningar om att intressebevakaren varit närvarande under barnets förhör. I 13 fall hade intressebevakare ansökts först efter att barnet blivit förhört.

Tabell 7. Ansökandet av intressebevakare, N=28, %

<i>Intressebevakare</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
<i>Anhållits om intressebevakare för barnet</i>	28	82 %
<i>Intressebevakaren närvarat under barnets förhör</i>	4	14 %
<i>Intressebevakare anhållits efter barnets förhör</i>	13	46 %

7.5 Fem fallbeskrivningar

Fallen som presenteras är valda så att bredden av olikheter kan belysas i utredningarna för barnens del, i fråga om olika vägar som anmälan kommit till polisen, olika myndigheter som barnen träffat, i fråga om tidsaspekten samt ansökandet av intressebevakare för barnet. Till fallbeskrivningar är valda ett fall där utredningen gått rätt så bra ur ett barnperspektiv, och fyra fall där utredningen har brister i någon aspekt ur ett barnperspektiv. Den ojämna delningen mellan lyckad/ mindre lyckad utredning valdes utifrån beskrivning av Laine m.fl. (2007 s.10) av det centrala i fallstudier, ”vad kan vi lära oss av fallen?”. Genom fallen kan man eventuellt få en djupare förståelse för de hinder och utmaningar i utredningarna som beskrivits i de tidigare avsnitten. Syftet med fallbeskrivningarna är inte att generalisera fallen till större populationer utan belysa olikheterna i utredningarna för barnens del.

7.5.1 Fall 1: En rätt så lyckad utredning

Enligt brottsanmälan är barnets styvfar misstänkt för misshandel av ett skolålders barn. Anmälan har kommit från sjukhuset till både polisen och socialbyrån, då barnets mamma hämtat in barnet. Socialarbetarna gör hembesök genast nästa dag och träffar barnet under hembesöket. Följande dag förhörs barnet på polisstationen. Intressebevakare söks senare. En vecka senare träffar socialarbetarna barnet igen under ett nytt hembesök.

Utredningarna tar för barnets del sammanlagt tio dagar. Barnet har under utredningarna fyra träffar med myndigheter: läkaren, socialarbetarna två gånger samt polisen under förhöret. Som första kontakt träffar barnet läkaren, som hör barnets berättelse om händelserna. Myndigheterna reagerar akut och under tre dagar i sträck får barnet berätta om saken för tre olika myndigheter. Socialarbetarna träffar barnet igen en vecka senare och avslutar sedan utredningen av behovet av barnskydd. Barnet har ingen utomstående intressebevakare under den del av utredningen som barnet deltar i, men alla myndigheter sköter sina delar av utredningen mycket snabbt.

7.5.2 Fall 2: En avgränsad utredning

Enligt brottsanmälan är barnet far misstänkt för lindrig misshandel av det över 15 åriga barnet. Brottsanmälan är skriven av polispatrullen som blivit tillkallad till hemmet på natten. Samma dags eftermiddag ringer den undersökande polisen till barnet och frågar om händelserna per telefon. Barnet har inga krav i saken och utredningen avgränsas samma dag. Ingen anmälan om händelsen görs till socialmyndigheterna och ingen intressebevakare söks för barnet.

Utredningen tar för barnets del en enda dag, barnet träffar under utredningen endast en myndighet, polispatrullen, och pratar sedan i telefon med en annan polis. Barnets situation utreds inte av någon myndighet djupare och ingen övervakar barnets intresse i ärendet. Brottsanmälan är skriven som lindrig misshandel, men huruvida saken verkligen är lindrig ur socialmyndigheters synvinkel då patrullen blivit tillkallad till ett hem på natten förblir outrett.

7.5.3 Fall 3: En lång brottsutredning

Enligt brottsanmälan är barnets far misstänkt för misshandel av ett skolålders barn. Saken kommer fram hos skolhälsovårdaren där barnet berättar om händelser hemma dagen innan. Skolhälsovårdaren gör en barnskyddsanmälan som skrivs in på socialbyrån två veckor senare. Socialbyrån gör en utredningsbegäran till polisen, som skrivs in som en brottsanmälan en månad senare. Socialarbetarna träffar barnet under ett hembesök fem veckor efter att anmälan kommit till socialbyrån, samt barnet ensamt på byrån på nytt samma vecka. Polisen anholder om intressebevakare för barnet och förhör barnet i ärendet i intressebevakarens närvaro sex månader efter att brottsanmälan blivit inskriven.

Från våldshändelsen har det gått mer än sju månader för barnet när polisen förhör barnet som målsägande till brottet. Barnet har fyra träffar med myndigheter under utredningarna, skolhälsovårdaren, socialarbetarna två gånger samt polisen under förhöret. Ingen av myndigheterna reagerar speciellt snabbt, för barnet blir den långa utredningstiden en summa av flera skeden. Skolhälsovårdarens barnskyddsanmälan tar två veckor att

komma fram och socialbyråns meddelande till polisen tar i sin tur en månad. Socialarbetarna gör sin utredning av behovet av barnskydd inom lagens utsatta tid, men polisens utredning tar länge, dels på grund av den långa behandlingen av intressebevakare.

7.5.4 Fall 4: Barnskyddsanmälan leder inte till utredning

Enligt brottsanmälan är mammas man misstänkt för misshandel av ett skolålders barn. Brottsanmälan skrivs av polispatrullen som blivit tillkallad till händelseplatsen. Patrullen fotograferar skador på barnet och gör en barnskyddsanmälan samma dag. Barnet förhörs sex veckor senare på polisstationen. Intressebevakare söks för barnet två veckor före förhöret, men förordnas först fyra månader senare. Socialarbetaren pratar med mamman i telefon, som meddelar att hon flyttar isär från mannen. Barnskyddsanmälan leder inte till en utredning.

Brottsutredningen tar för barnet sex veckor. Barnet har under utredningen två träffar med samma myndighet, patrullen på händelseplatsen samt polisen under förhöret. Polisen hör barnet rätt snabbt efter händelsen, men barnskyddet väljer att inte träffa barnet alls i ärendet. Ansvar för barnets säkerhet ligger visserligen hos mamman, som sköter saken genom att separera från mannen. Ingen utreder barnets situation djupare, och inga stöd eller hjälpinsatser erbjuds barnet, eller följer upp separationen.

7.5.5 Fall 5: En lång utredning av behovet av barnskydd

Enligt brottsanmälan är mammas man misstänkt för misshandel av tonårsbarnet. Barnskyddsanmälan om våldet har kommit från barnets släktingar till socialbyrån. Socialarbetarna träffar barnet och mamman sex veckor senare på ett hembesök eftersom familjen avbokar tidigare tider. Socialarbetarna träffar barnet ensamt på socialbyrån på nytt två månader efter den första träffen. En utredningsbegäran görs till polisen, som skrivs in som en brottsanmälan två månader efter socialarbetarnas andra träff med barnet, sex månader efter att an-

mälan kommit till socialbyrån. Barnet förhörs på polisstationen samma vecka som anmälan kommit till polisen. Intressebevakare söks senare.

Utredningarna tar för barnet över sex månader, räknat från datumet då anmälan kommit till socialbyrån. Barnet har under utredningarna tre träffar med myndigheter, socialarbetarna två gånger, samt polisen under förhöret. Socialarbetarna utreder saken färdigt före anmälan om saken görs till polisen och barnet får berätta om våldshändelsen tre gånger, med två månaders mellanrum mellan varje gång. Polisen hör barnet bara några dagar efter att anmälan kommit till polisens kännedom.

Utredningarna i de fem fallbeskrivningarna såg olika ut i flera av aspekterna. Två barns utredningar liknade varandra på så vis att anmälan var skriven av patrullen, och barnen inte träffade någon socialarbetare alls. Deras utredningar tog kort tid, men i frågor gällande barnens bästa blir många frågor obesvarade. För det barn som träffat flest antal olika myndigheter, såg utredningarna ändå helt olika ut både gällande tid och vem som anmält om saken.

Tabell 8, Sammandrag över fallbeskrivningarna

	Anmälare	Antal träffar	Antal olika myndigheter	Tiden	Intressebevakare
Fall 1	<i>Sjukhus</i>	<i>4</i>	<i>3</i>	<i>10 dagar</i>	<i>ansöktes senare</i>
Fall 2	<i>Polispatrull</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1 dag</i>	<i>ansöktes inte</i>
Fall 3	<i>Skola</i>	<i>4</i>	<i>3</i>	<i>7 månader</i>	<i>ansöktes, var närvarande</i>
Fall 4	<i>Polispatrull</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>6 veckor</i>	<i>ansöktes, men förordnades senare</i>
Fall 5	<i>Släkting</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>6 månader</i>	<i>ansöktes senare</i>

8 ANALYS OCH TOLKNING AV STUDIENS RESULTAT

Barnens vägar genom utredningarna såg väldigt olika ut gällande vem de hade träffat först, vem som gjort anmälan om saken, vilka myndigheter de hade träffat, hur många gånger och under hur lång tid.

Ingen av utredningarna i studien hade gått helt perfekt ur ett barnperspektiv, med tanke på litteraturens rekommendationer om tid (Ellonen 2013s.44, Poliisihallitus 2013), antal träffar (STM 2009 s46-52) och intressebevakare (STM 2009 s.53, Ellonen 2013 s.67) som övervakar barnets bästa under processen. De flesta utredningar hade dock skötts bra i någon av aspekterna. Över hälften (18) av barnens anmälningar hade gått genom en barnskyddsanmälan till socialbyrån och vidare till polisen genom socialbyråns utredningsbegäran. En del barns vägar gick från socialbyrån till polisen, andra barns utredningar startade antingen samtidigt hos båda myndigheterna, eller gick i motsatt ordning så att polisen utredde det eventuella våldet först och socialbyrån började sin utredning först efter polisens utredning.

Litteraturen (STM 2009 s.46-52, Poliisihallitus 2013) ger en bild av att den bästa utredningen ur ett barnperspektiv genomförs så att barnet hörs en eller två gånger så fort som möjligt, inom några få veckor efter händelsen för att undvika onödig traumatisering orsakat av utredningarna. I verkligheten fungerar ändå myndigheters utredningar betydligt långsammare än så. Att över hälften av studiens barn deltagit i utredningar som tagit för barnens del över tre månader eller betydligt längre tid, kan knappast uppfattas som brådskande handläggning från någondera myndigheten.

8.1 Vem som anmält barnmisshandel till myndigheter

Lite över hälften av brottsanmälningarna gällande misstankar om barnmisshandel kom till polisen via socialbyråerna, vilket var helt i linje med Ellonens (2013 s.33) beskrivning av socialbyrån som den främsta anmälaren. Att en stor del av barnskyddsanmälningarna gällande misstankar om barnmisshandel kommer via skolan till socialbyråerna är inte överraskande, då skolan är den enhet som träffar barn dagligen. I flera av fallen

var det just skolhälsovårdaren som var anmälare, i linje med Europarådets politikundersökning (OKM 2011 s.84). Undersökningen konstaterade att situationen för barns möjligheter att bli hörda har försämrats i Finland i och med nedskärningar av skolhälsovårdare som är i central position att upptäcka och stöda barns problem. Att ingen anmälan kommit via dagvården är mera överraskande. Även dagvården träffar barn dagligen och stöter säkert på barn som behandlas illa, men små barns skador är eventuellt lättare att bortförklara och anmäls inte till myndigheter.

I så många som åtta barns fall hade anmälan från polisen inte nått till socialbyrån om att misstankar om barnmisshandel anmälts till, eller utretts hos polisen. Även om anmälan är lindrig, och brottsutredningen avgränsas borde polisen alltid anmäla om saken till socialarbetarna, som har ansvaret för barnens trygghet enligt litteraturen (Räty 2007 s.160-161, Cederberg 2014 s.51). Att två av dessa fall handlade om syskon som polisen tillagt till olika utredningar, utgående från socialbyråns utredningsbegäran, visar tydliga tecken på bristande samarbete mellan myndigheterna. Samarbetet utgörs då endast av formella papper i form av utredningsbegäran, och inga andra kontakter mellan myndigheterna. Dessa barn vars våldsupplevelser ingen utreder blir varken hörda eller har möjlighet till stödåtgärder.

8.2 Antal träffar mellan barnen och myndigheter under utredningarna

Social-och hälsoministeriets arbetsgrupp (STM 2009) ansåg att myndigheter ska samarbeta smidigt så att barnet hörs så få gånger som möjligt gällande våldet. Ingen av utredningarna i studien hade innefattade ett så nära samarbete mellan myndigheterna, att det skulle ha påverkat antalet gånger barnet blivit hört i saken. Barnen hade blivit hörda under utredningarna enligt studien mellan en och fem gånger. Både bland de utredningar där anmälan kommit från socialbyrån till polisen, samt de utredningar där anmälan kommit andra vägar till polisen fanns fall där barnen träffat enstaka eller många olika myndigheter under utredningarna. Att de barns utredningar, som kommit till polisen från barnskyddet krävde flera samtal med olika myndigheter *innan* polisförhören, var väntat. Ifall anmälan kommer via skolan till socialbyrån, blir det i de flesta fall fråga om

minst tre olika träffar för barnet med olika myndigheter (skola, socialarbetare och polis), med den utredningsrutin som gäller.

Antal gånger som barnen hörs om saken *innan* ärendet kommer till polisens eller socialmyndigheters kännedom kan inte påverkas så lätt, men antal gånger som barnet blir hört *efter* att antingen brottsanmälan eller barnskyddsanmälan om saken har skrivits kan påverkas genom samarbete. Genom samarbete kunde barnet höras utförligt om våldshändelserna endast en gång, och socialarbetarna kunde samtala med barnet om andra saker under sin utredning. Enligt dagens arbetsmodell utan samarbete i hörandet av barnen, minskar inte antalet för barnen. Att barnet träffar många myndigheter behöver i sig inte betyda att utredningen är dålig, så länge barnet inte behöver diskutera traumatiska händelser onödiga gånger.

Att så få barn besökt läkare på grund av våldet kan beskriva fallens lindrighet eller det faktum att många fall kommer sent till myndigheters kännedom, då skador hunnit läka. Övriga var dock att det fanns två barn som besökt läkare, men vars läkarutlåtanden inte beställdes till brottsutredningen. Även det tolkas som lindrighet i fallen, i allvarliga fall är läkarnas utlåtanden viktigt bevismaterial i brottsutredningen.

Olikheterna mellan de olika kommunernas socialbyråer behandlades inte under studien djupare på grund av etiska aspekter, olikheterna framkom närmast i ordningen som barnet träffat myndigheterna. I de kommuner där rutinen var att göra en utredningsbegäran genast till polisen, träffade barnet först polisen och senare socialarbetarna, till motsats från de kommuner som själv utredde saken först.

8.3 Tiden för barnen i utredningarna

Att utredningstiden för barnen varierade från allt mellan en dag till åtta månader visar på stora olikheterna i utredningarna för barnens del. Enligt Polisens direktiv (Poliisihallitus 2013) ska förundersökningen påbörjas ”omedelbart”. Enligt barnskyddslagen ska utredningen av behovet av barnskydd vara färdig inom tre månader. Rätty (2007 s.169-171) menar ändå att utredningen borde vara färdig långt före det. Brådskande handläggning definieras inte i någon litteratur, men antagandet är att det handlar om veckor framom månader. De barns utredningar, som kommit till polisen via socialbyrån tog

längre i tid för barnen. Båda myndigheterna kan ha skött sin egen utredning inom rimliga tidsgränser ur myndighets perspektiv, men ifall utredningarna kommer efter varandra, blir tiden oskäligt lång för barnen. Social-och hälsoministeriets arbetsgrupp (STM 2009) lyfte fram utredningstiden som ett väsentligt problem i utredningar av barnmisshandel, och påpekade att den långa utredningstiden kan leda till ytterligare traumatisering för barnen.

Tydligt var att akutare anmälningar ur myndighets perspektiv utreddes snabbare hos båda myndigheterna medan lindriga fall tog tid. Huruvida mindre akuta anmälningar verkligen innebär lindrigare våld kan man inte med säkerhet veta, därför borde alla anmälningar skötas brådskande, enligt rekommendationerna. Ifall våldet verkligen är lindrigt, men utredningen i sin tur tar över ett halvt år, är risken för traumatisering orsakat av utredningarna överhängande.

8.4 Ansökandet av intressebevakare för barnen

Intressebevakarens roll väckte många frågor som skulle räcka till en egen studie. Enligt litteraturen (Ellonen 2013 s.67, STM 2009 s.53) skall intressebevakaren övervaka att brottsprocessen fortskrider enligt barnets bästa, även gällande tidsaspekten? Enligt polisens dokument var intressebevakaren närvarande under barnets förhör endast i fyra av fallen. I 13 fall hade intressebevakare anhållits först efter barnet förhör för att påskynda tidpunkten för barnets förhör. Processen runt förordnandet av intressebevakare är så långsam, att polisen väljer att höra barnet först och starta processen efter. Men då saknar barnet en intressebevakare under den del av utredningen som barnet tar del av, och träffar antagligen aldrig den utomstående personen som skall övervaka barnets bästa? Enligt responsen som Finland fick av kommittén för barnens rättigheter (Barnombudsmanens årsbok 2012) borde Finland förbättra informationen om rättskyddet för barn i landet. Responsen syftar säkert på barn i allmänhet, men min fråga blir hur informationen om rättsprocessen når dessa barn som genomgår den? Vem är tänkt att informera barnen om inte intressebevakaren?

9 DISKUSSION

I kapitlet diskuteras först metoden och tillvägagångssättet, samt mot slutet andra faktorer som kommit fram under studien ytterom de fyra aspekterna som följdes.

Studien utfördes som en dokumentstudie där både polisens och socialbyråernas uppgifter om samma barn studerades för att få en bild av barnens väg genom myndigheternas utredningar. Några av myndigheternas utredningar var fortfarande på hälft under studien, barnens väg tolkades utgående från de uppgifter som fanns till förfogande hos polisen i januari 2014, och på socialbyråerna i mars 2014. Halvfärdiga brottsutredningar kontrollerades ännu i april 2014. Polisen väntade i några fall på beslut om intressebevakare, själva utredningen var slutförd. Barnskyddet hade i ett fall ännu inte tagit itu med sin utredning, utan väntade på att brottsutredningen skulle bli färdig. Studiens reliabilitet skulle ha blivit starkare ifall man valt ett tidigare år för studien, exempelvis 2012, då alla utredningar med säkerhet blivit slutförda hos båda myndigheterna. I mars och april 2014 hade det visserligen gått tre-fyra månader sedan utgången av det studerade året, så eventuella ändringar i de utredningar som var på hälft representerar fall med ytterligare utredningstid.

Gällande socialarbetarnas träffar med barnen fanns utrymme för tolkning både gällande antal träffar med barnet och innehållet i träffarna. I flera fall fanns dokumentation om planer på träffar med barnen, men ingen dokumentation om själva träffen, varpå det blev oklart ifall träffen ägt rum eller inte, samt vad som behandlats under träffen. I dessa fall tolkades det att träffen hade ägt rum och räknades som en träff för barnets del till studien. Huruvida man kan ur myndigheters dokument överhuvudtaget avgöra hur många gånger barnet hamnat berätta om sin situation är dessutom tvivelaktigt. En anmälan som kommit via skolan kan ha inneburit flera diskussioner med flera av skolans personal innan anmälan gjorts till barnskyddet. I flera av barnskyddsanmälningarna som kommit från skolorna fanns det berättelser om att många ur personalen varit på plats och frågat barnet om saken. På samma sätt saknas i studien eventuella träffar med psykologer eller terapeuter som gått igenom saken med barnet, som inte framkommer ut myndigheters dokument, men som eventuellt upplevts av barnet som ytterligare en myndighet att förklara saken för. Samtalen mellan barnen och personalen på skyddshemmet

saknas också. Av etiska aspekter lyftes inte barnen som besökt skyddshemmet fram i studien, och deras vägar genom utredningarna blir således bristfälliga. En intervju studie med barn som genomgått myndigheters utredningar skulle vara etiskt utmanande, men antagligen ge ett helt annat resultat.

Att inkludera alla som samtalat med barnet om våldet skapar dessutom förvirring i frågan vad som räknas till myndigheters utredningar. Studiens syfte att belysa barnens helhetsväg krävde ändå att alla träffar för barnens del togs med.

Gällande tidsaspekten för barnens del i utredningarna är resultatet eventuellt starkare. Ur myndigheters dokument kan man med rätt stor trovärdighet läsa datumen för händelserna i barnens liv, både när de gäller datum för själva våldshändelsen samt polisförhör eller träffar med socialmyndigheter. Ifall barnet senare, i en eventuell uppföljning, har under träffar frågats ännu om händelserna, räknas samtalen inte till utredning utan till socialt arbete eller annat förebyggande arbete i någon enhet, och påverkar inte resultatets tidsaspekt.

Barnens väg gick relativt lätt att skåda genom myndigheters dokument, men var betydligt svårare att synliggöra genom en kvantitativ presentation. För att belysa barnens väg behövdes kvalitativa presentationsmodeller, som tillades till studien i form av fallbeskrivningar. Men om studien skulle ha presenterats enbart genom t ex. en kvalitativ innehållsanalys av myndigheters dokument, skulle inte en heltäckande kartläggning av situationen i Östra Nyland fås. Anteckningsformuläret som skapats för studie tjänade tacksamt sitt syfte, formulärets alla sidor fylldes under studiens gång med skisser och noter om barnens väg. Formuläret skapades endast för eget bruk utan tanke att presentera det i slutarbetet, varför utformningen var enkel.

Aspekterna som valdes att studera gav en bild av barnens väg, men studien visade avsaknad av samarbetet mellan myndigheter i utredningarna, samarbete borde således ha varit ytterligare en aspekt, hur samarbetet mellan myndigheter påverkar barnens väg genom utredningarna. Huruvida det skulle ha varit möjligt att studera samarbetet endast ur dokumenten är dock tvivelaktigt, en studie om myndigheters samarbete skulle kräva andra metoder.

Trots att justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande (2009) föreslagit att inga misshandels brott mot barn gjorda av vårdnadshavare skall räknas som lindrig misshandel, hade nio fall i Östra Nyland rubricerats som lindriga. Enligt Ellonen (2013 s.14) skall alla brottsanmälningar om barnmisshandel utredas och inte begränsas eller avbrytas under förundersökningen, vilket ändå hänt i sex fall av studien. Å andra sidan betonar Tolvanen & Vuento (2012 s. 300-303) att förundersökningsledaren är den som skall ta ställning till ifall en brottsutredning ska påbörjas och genomföras, vilket ger förundersökningsledaren möjlighet att avgöra i lindriga fall om saken. När det gäller anmälningar som kommer via socialbyrån till polisen, har socialarbetarna redan tagit ställning till barnets bästa. Lindriga fall från socialbyrån utreds därför så gott som alltid hos polisen. Huruvida socialarbetarna inser sitt ansvar i bedömning av barnets bästa i dessa fall är osäkert, eventuellt följer socialarbetarna endast givna order och anmäler allt våld till polisen? Socialarbetaren som borde övervaka barnets bästa leder i värsta fall barnet in i en utdragen process som fortsätter flera månader efter att socialarbetaren stängt sin egen utredning. Intressant skulle vara att följa de 15 år fyllda barnens väg genom hela processen, eftersom tidsaspekten förlängs ytterligare för dem som deltar i rättegången.

Utan samarbete mellan myndigheterna blir risken stor för att barnet får svara på samma frågor hos båda myndigheterna. Utredningarna sköts då inte som skilda uppgifter som kompletterar varandra (polisen frågar enbart om brottet och socialarbetaren kartlägger barnets liv helhetsmässigt/allt utom brottet), utan som två skilda utredningar med sämre förlopp ur ett barnperspektiv. Samarbetet mellan myndigheterna borde både studeras och utvecklas mera för att komma åt brister i rutiner som påverkar offret i fråga, barnet.

Barnhus-modellen som startats i de andra nordiska länderna nämndes i studien endast i korthet, men tanken av en enhet som enbart sköter dessa känsliga och utmanade utredningar i tätt samarbete känns som det enda vettiga. Med dagens resurser inom polisen och barnskyddet, med ständiga personalbyten som försvårar samarbetet, förblir olikheterna i utredningarna stora. I ett område som Östra Nyland, där det finns flera olika orter med egna socialbyråer och egna rutiner, ökar risken ytterligare för brister i utredningarna. Utredningarna borde vara centrerade till ett fåtal personer som har kunskapen om processerna och förmåga till samarbete för att nå bästa möjliga resultat ur alla tänkbara synvinklar. Då kunde anmälningar av alla grad, även mycket lindriga, utredas i lämplig omfattning utan att barnet skulle lida av utdragna myndighetsprocesser.

KÄLLOR

Ala-Tulijoki, A. 2010. *Lapsi asianomistajana rikosprosessissa*. [www]. Opinnäyte-työ. Vaasan Ammattikorkeakoulu, Liiketalouden koulutusohjelma. 38s. I: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10797/anniina_alatulijoki.pdf?sequence=1 hämtat 20.3.13

Barnombudsmannen. 2012. *Gemensamt uttalande från de nordiska barnombudsmännen*. [www] Pressmeddelande 8 juni 2012. I: <http://www.barnombudsmannen.se/i-media/pressmeddelanden/2012/6/gemensamt-uttalande-fran-de-nordiska-barnombudsmannen/> hämtat 29.8.13

Barnombudsmannens årsbok 2012. [www]. I: http://www.lapsiasia.fi/c/document_library/get_file?folderId=479644&name=DLFE-20732.pdf hämtat 8.4.13

BSL Barnskyddslagen 13.4.2007/417 [www]. I: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=barnskyddslag%2013.4> hämtat 3.4.13

Bilaga till riktlinjer för arbete med barnperspektiv, antaget av Hedemora kommunfullmäktige den 2007-10-23. 7:14 Bilaga 1. [www] http://www.hedemora.se/UserFiles/Archive/216/07_Riktlinjer/o7.14%20Bilaga%201.pdf hämtat 15.10.13

Cederborg, A-C(red.). 2014. *Barnperspektiv i socialtjänstens arbete*. Gleerups. 168s.

Cygnel, S. 2013. *Lasten ääni*. [www] I: Advokaatti 2013/2 <https://www.digipaper.fi/advokaatti/109315/> hämtat 8.4.14

CRC/C/GC/8. *GENERAL COMMENT No. 8 (2006)* [www] I: [http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/6545c032cb57bff5c12571fc002e834d/\\$FILE/G0740771.pdf](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/6545c032cb57bff5c12571fc002e834d/$FILE/G0740771.pdf) hämtat 29.1.14

CRC/C/GC/13. *The right of the child to freedom from all forms of violence*. [www] I: <http://www.refworld.org/docid/4e6da4922.html> hämtat 5.7.13

Denscombe, M. 2009. *Forskningshandboken*. Studentlitteratur.445s.

Ellonen, N. 2012. *Kurin alaiset*. [www]. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 103/2012. Tampere. 150s. I: [http://www.poliisiammattikorkeakoulu.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/B03FC5A648FE7397C2257AB100285362/\\$file/Raportteja103_www.pdf](http://www.poliisiammattikorkeakoulu.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/B03FC5A648FE7397C2257AB100285362/$file/Raportteja103_www.pdf) hämtat 4.5.13

Ellonen, N. (red.) 2013. *Rikostutkinta lapsiin kohdistuvissa väkivalta- ja seksuaalirikoksissa*. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 20. Tampere, 179s.

Ellonen, N. Kääriäinen, J. Salmi, V. Sariola, H. 2008. *Lasten ja nuorten väkivaltako-*

kemukset. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71/2008. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 87. Tampere.

Ervast, S-A & Tulensalo, H. 2006. Sosiaalityötä lapsen kanssa- kokemuksia lapsikeskeisen tilannearvion kehittämisestä. [www] SOCCAn ja Heikki Waris Instituuttin julkaisu 8/2006 Helsinki. I: <http://www.socca.fi/files/288/Kohkaraportti.pdf> hämtat 30.5.14

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino. Tampere.

Fagerholm, K. 2013. *Barnaga långt från EU:s dagordning*. [www] Rädda Barnen-blogg: Barnrättskämpe 26.6.13 I: <http://barnrattskampe.se/index.php/category/aga/> hämtat 1.7.13

Forskningsetiska delegationen, 2012. *God vetenskaplig praxis*. [www] I: <http://www.tenk.fi/sv/god-vetenskaplig-praxis-anvisningar/god-vetenskaplig-praxis> hämtat 20.2.14

Fridh, B & Norman, G. 2008. *Att utreda när barn far illa – en handbok om barnavårdsutredningar i socialtjänsten*. Tredje upplagan. Gothia Förlag, Stockholm. 166s.

Frisk, K. 2003. *Anmälningarna som försvann – en kartläggning av hur polis och socialtjänst uppmärksammar barn som lever med våld i familjen*. [www] En kortrapport från Rädda barnen. Stockholm. 26 s. I: <http://resourcecentre.savethechildren.se/sites/default/files/documents/2440.pdf> hämtad 3.9.13

Förundersökningslagen 805/2011. [www] I: <http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2011/20110805> hämtat 13.11.13

Gording Stang, E. 2011. *Alle former for vold mot barn er forbudt- og straffbart?* I: *Kritisk Juss 2011/37 nr 3*. Rettspolitisk Forening 2011. Bergen.

Gottberg, E. 2004. *Sosiaalitoimen ja poliisin yhteistyöllä on selkeä säädöspohja*. [www] I: *Sosiaaliturva 19/2004*. Huoltajasäätiö, Helsinki. s.19-22 I: <http://huoltaja--saatio-fi-bin.directo.fi/@Bin/c5ed5762bdb88a1b72e86c504aa569be/1378195482/application/pdf/182081/Sosiaaliturva%2019-2004.pdf> hämtad 3.9.13

Hindberg, B. 1999. *När omsorgen sviktar*. Rädda Barnen. Stockholm 190 s.

Hindberg, B. 1997. *Barnmisshandel*. Rädda Barnen. Stockholm 139s.

Humppi, S-M. 2008. *Poliisin tietoon tullut lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta*. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 75. Tampere.

Humppi, S-M & Ellonen, N. 2010. *Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö. Tapauksen tunnistaminen, rikosprosessi ja viranomaisten yhteistyö*. Tampere: Poliisiam-

mattikorkeakoulu. 306s.

Inrikesministeriet. 2008. *Ett säkert liv för alla - Program för den inre säkerheten* [www] I: <http://www.intermin.fi/julkaisu/232008> hämtat 10.3.14

Isdal, P. 2002. *Meningen med våld*. Gothia förlag. Stockholm. 280s.

Itä-Uusimaa. *Kartta*. [www] <http://www.mv.helsinki.fi/home/mtniemin/opetusmateriaali/kartta-sivu.htm> hämtat 18.2.14

Janson, S. Jernbro, C. & Långberg, B. 2011. *Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige – en nationell kartläggning 2011*. [www]. Karlstad Universitet och Stiftelsen Allmänna Barnhuset. I: http://www.allmannabarnhuset.se/data/files/B_cker_PDF/Kroppslig_bestrafning.pdf hämtat 15.3.13

Justitieministeriet (2009). *Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2009:11*. [www] I: http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/200911pahoinpitelyrikoslah_eissuhteissajatyoi-kalla/Files/OMTR_2009_11_Pahoinpitelyrikos_laheissuhteissa_ja_tyopaikalla.pdf hämtat 21.11.13

Karjalainen, R. Forsberg, H. & Linnas, H. 2012. Lapsi ja lastensuojelu käytännössä. I: Söderholm, A & Kivitiie-Kallio, S. 2012. *Lapsen kaltoinkohtelu*. Duodecim. 2 painos. Helsinki. 323s.

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR). [www] I: <http://www.fn.se/fn-info/vad-gor-fn/manskliga-rattigheter-och-demokrati/karnkonventionerna/konventionen-om-medborgerliga-och-politiska-rattigheter-iccpr/> hämtat 13.8.13

Koskennurmi-Sivonen, R. *Tapaustudkimus*. Helsingin yliopisto. [www] I: <http://www.helsinki.fi/~rkosken/tapaus> hämtat 26.5.14

Kuusisto-Niemi, S. Rissanen, S & Saranto, K. 2011. Asiakastiedon käyttö sosiaalityön tutkimuksessa – eettinen näkökulma. I: Pehkonen, A & Väänänen-Fomin, M.(red) 2011. *Sosiaalityön arvot ja etiikka*. s.257-274. Ps-kustannus. Jyväskylä. 320s.

Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt 8.4.1983/361 [www]. I: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1983/19830361> hämtat 3.4.13

Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 22.9.2000/812. [www] I: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2000/20000812?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=22.9.2000%2F812> hämtat 30.9.13

Lag om patientens ställning och rättigheter 17.8.1992/785 [www] I:
<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1992/19920785?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=patient> hämtat 8.4.14

Laine, M. Bamberg, J. & Jokinen, P. 2007. *Tapaustutkimuksen taito*. Gaudeamus, Helsinki. 300s.

Leijonborg, L & Bargholtz, H. 2006. *Förbjud aga i hela Europa*. [www] Folkpartiet 17 maj 2006. I:
<https://www.folkpartiet.se/lokalt/stockholms-lan/folkpartiet-i-landstinget/vara-politiker-i-landstinget/helena-bargholtz/artiklar/forbjud-aga-i-hela-europa/> hämtat 29.1.14

Lindberg, J. 2012. "Jag kan mitt och de andra kan sitt": en översikt av det multiprofessionella samarbetet mellan barnskyddet, hälsovården och polisen vid misstänkt barnmisshandel. [www] Helsingfors universitet. I:
<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/33245> hämtad 4.9.13

Merriam, S. 1994. *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund. Studentlitteratur. 228s.

Möller, S. 2004. *Sattumista suunnitelmallisuuteen: lapsen elämäntilanteen kartoitus lastensuojelussa. Opaskirja kartoitustyöskentelyyn*. Jyväskylä. Pesäpuu ry.90s.

Nordiska rådet. 2013. *Medlemsförslag om att förstärka barnrättsperspektivet i det nordiska samarbetet* 15.8.2013 . [www] I: <http://www.norden.org/sv/nordiska-raadet/aerenden/a-1590-medborgar> hämtat 29.8.13

OKM, 2011. *Lasten ja nuorten osallistuminen päätöksentekoon Suomessa*. [www] Euroopan neuvoston politiikkatutkinta. Opetus- kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:27 I:
http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2011/Lasten_ja_nuorten_osallistuminen_paatokse_ntekoon_Suomessa.html?lang=fi hämtat 14.4.14

Oranen, M. 2012. *Lapsi ja perheväkivalta*. I: Söderholm, A & Kivitie-Kallio, S. 2012. *Lapsen kaltoinkohtelu*. Duodecim. 2 painos. Helsinki. 323s.

Paavilainen, E. Flinck, A. Leppäkoski, T. Merikanto, J. Pösö, T. Rautakorpi, H. Pikkarainen, T. & White, M. 2008. *Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen -hoitotyön suositus*. [www] I: <http://www.hotus.fi/hotus-fi/lasten-kaltoinkohtelun-tunnistaminen-ja-siihen-puuttuminen-hoitotyön-suositus> hämtat 29.1.14

Patel, R & Davidson, B. 1991. *Forskningsmetodikens grunder*. Studentlitteratur. Lund 2012. 149s.

Pettersson, I & Ajneståhl Rudén, J. 2013. *Genomlysning av socialförvaltningens handlägningsprocesser avseende barn och unga*. [www]. Järfälla kommun 13.5.13 Dnr Son 2013/422.
I:
<http://www.jarfalla.se/download/18.df9b4213ebf8630e480001161/09.2+Genomlysning+barn+och+unga,+bilaga+1.pdf> hämtat 12.8.13

Poliisi. 2013. *Itä-Uudenmaan poliisilaitos* [www] I: <http://www.poliisi.fi/ita-uusimaa> hämtat 22.11.13

Poliisihallitus. 2013. *Lapsi asianomistajana ja todistajana poliisitutkinnassa ja esitutkinnassa*. Ohje 28.11.2013. 2020/2013/5071.

POLSTAT. Poliisin tilasto järjestelmä 2013. hämtat 5.4.14

RECOMMENDATION No. R (85) 4 OF THE COMMITTEE OF MINISTERS TO MEMBER STATES ON VIOLENCE IN THE FAMILY I (Adopted by the Committee of Ministers on 26 March 1985 at the 382nd meeting of the Ministers' Deputies) [www]. I: <http://www.coe.am/en/docs/priorities/child/2.pdf> hämtat 1.6.13

Rädda Barnen, 2006. *Barnens bästa kräver resurser - Om kommunernas ansvar för barn som far illa* (Rapport 4). Stockholm.

Rättegångs Balk 1.1.1734/4 [www] I: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1734/17340004000?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=1.1.1734%2F4> hämtat 12.4.14

Räty, T. 2007. *Uusi lastensuojelulaki*. Edita. Helsinki 464s.

Shannon, D. 2011. *Den Polisanmälda barnmisshandeln*. [www] Brottsförebyggande rådet 2011:16. Stockholm. I: http://www.bra.se/download/18.1c89fef7132dd6d7b4980005469/2011_16_polisanmald_barnmisshandel.pdf hämtat 14.3.13

SOU, 2001. *Barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda*. [www] Slutbetänkande från Kommittén mot barnmisshandel. Statens offentliga utredningar 2001:72. I: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/27/54/19cef8d1.pdf> hämtat 8.4.14

STM, 2009. *Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittäminen: työryhmän muistio* [www] Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön selvityksiä 2009:30. I: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-9918.pdf

STM, 2011. *Slå inte barnet! Nationella handlingsprogrammet för att minska kroppslig våld mot barn 2010–2015*. [www]. Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2011:12I: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=2765155&name=DLFE-16263.pdf . hämtat 2.5.13

STM, 2013. *Rättsskyddet för misshandlade barn förstärks*. [www] Pressmeddelande 218/2013 07.11.2013 13:25 I: <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1867532#fi> hämtat 13.11.13

Strafflagen 19.12.1889/39 [www]. I: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1889/18890039001#L21> hämtat 3.4.13

Strandell, H. 2005. Lapset, etiikka ja vaikea osallisuus. I: *Laadullisen sosiaalitutkimuksen eettiset kysymykset*. [www] Helsinki, Stakes s. 31-37

I: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75146/Tp4-2005.pdf> hämtat 7.4.14

Suokas, P. 2010. *Esitutinnan viranomaisyhteistyö ja lapsi asianomistajana Päijät-Hämeen poliisilaitoksessa*. A-osan opinnäytetyö. Poliisiammattikorkeakoulun Poliisipäällystötutkinto 14. 78s.

Talentia, 2012. *Arvot, arki, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet*. [www] I: http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2012.pdf

Tolvanen, K & Vuento, M. 2012. Poliisi ja lapsiin kohdistuneet rikokset. I: Söderholm, A & Kivitie-Kallio, S. 2012. *Lapsen kaltoinkohtelu*. Duodecim. 2 painos. Helsinki. 323s.

Tulensalo, H & Muukkonen, T. 2006. Lapsikeskeinen muutossosiaalityö lastensuojelussa. Lapsen kanssa hankkeen toimintasuunnitelma 2006-2007. [www] Heikki Waris instituutti. I: http://www.socca.fi/files/104/Lapsilahtoisien_tilannearvion_kasikirja.pdf hämtat 30.5.14

Tupola, S. Kivitie-Kallio, S. Kallio, P. & Söderholm, A. 2012. Lapsen fyysinen pahoinpitely. I: Söderholm, A & Kivitie-Kallio, S. 2012. *Lapsen kaltoinkohtelu*. Duodecim. 2 painos. Helsinki. 323s.

Unicef. 1989. *Barnkonventionen*. . [www] I: <http://unicef.se/barnkonventionen> hämtat 1.7.13

Uudenmaan liitto. 2013. *Väestö 2012*. [www] I: <http://www.uudenmaanliitto.fi/tietopalvelut/uusimaa-tietopankki/vaesto> hämtat 18.2.14

Venhe, N. 2013. *Lasta on kuulusteltava johdattelematta*. [www] Itä-Suomen Yliopisto, Psykologian tutkimuksessa tapahtuu. 10.9.2013. I: <http://www.uef.fi/fi/filttk/psykologian-tutkimuksessa-tapahtuu/-/blogs/lasta-on-kuulusteltava-johdattelematta> hämtat 1.6.14

WHO. 2013. *Child maltreatment* [www] I: http://www.who.int/topics/child_abuse/en/ hämtat 20.3.13

Øystein Steinsvåg, P. 2007. Få slut på våldet - om säkerhetsarbete för barn. I: Eriksson, M(red.) 2007. *Barn som upplever våld – nordisk forskning och praktik*. Gothia förlag, Stockholm. 271s.

BILAGOR

Bilaga 1. Anhållan om forskningslov från Polisstyrelsen

Tutkimuslupahakemus

12.9.2013

Anon lupaa tutkia esitutkintapöytäkirjoja vuodelta 2012 koskien lapsiin kohdistuvia pahoinpitelyitä, joissa epäilty on vanhempi tai muu huoltaja.

Suoritan Master-opintoja Ammattikorkeakoulu Arcadassa ja teen opinnäytetyöni lapsiin kohdistuvasta pahoinpitelyiden selvittämisestä Itä-uudellamaalla. Ohjaajana tutkimukselle toimii Yliopettaja Åsa Rosengren Arcadasta.

Tutkimuksen kohteena on kaikki Porvoon Poliisille tulleet rikosilmoitukset vuodelta 2012 koskien lapsiin kohdistuvia pahoinpitelyitä koko Itä-Uudenmaan alueelta, ja miten niitä on tutkittu. Aikomukseni on verrata Poliisin rikosilmoituksia sosiaalitoimistojen lastensuojeluilmoituksiin, ja tarkastella lapsen tietä viranomaisten selvitystyössä. Tavoite on valottaa kehitystarpeita lapsiin kohdistuvissa pahoinpitelyiden selvittelyissä ja niihin koskevassa viranomaisten yhteistyössä.

Esitutkintapöytäkirjoista haen seuraavia tietoja:

- mitä kautta ilmoitukset koskien lapsiin kohdistuvia pahoinpitelyitä, joissa RE vanhempi tai huoltaja tulivat Poliisille 2012?
- miten esitutkinta suoritettiin ja miten kauan se kesti?
- tehtiinkö lastensuojeluilmoitus, jos ilmoitus ei tullut sosiaalitoimistosta?

Tutkimukseen ei tule lasten tai perheiden tietoja muuten kuin tilastollisesti. Kaikki tiedot pidetään salassa vaitiolovelvollisuuden merkeissä, ja kaikki muistiinpanot mistä ilmenee lapsen tietoja hävitetään tutkimuksen päättyessä. Perheille ei mene tietoa tutkimuksesta.

Tutkimus on kertaluonteinen ja tarkoitus on toteuttaa syksyllä 2013. Pöytäkirjojen läpikäymiseen arvioin aikaa kuluvan muutamasta päivästä viikkoon.

Ystävällisin terveisin

Bilaga 2. Anhållan om forskningslov från Socialbyråerna

Tutkimuslupahakemus

17.2.2014

Anon lupaa tutkia lastensuojeluilmoituksia/ asiakaskertomuksia koskien tiettyjä lapsia kunnastanne.

Suoritan Master-opintoja Ammattikorkeakoulu Arcadassa, ja teen opinnäytetyöni lapsiin kohdistuvasta pahoinpitelyiden selvittämisestä Itä-Uudellamaalla. Ohjaajana tutkimukselle toimii Yliopettaja Åsa Rosengren Arcadasta.

Tutkimuksen kohteena on Porvoon Poliisille tulleet rikosilmoitukset vuodelta 2013 koskien lapsiin kohdistuvia pahoinpitelyitä koko Itä-Uudenmaan alueelta, ja miten niitä on tutkittu. Aikomukseni on verrata Poliisin rikosilmoituksia sosiaalitoimistojen ilmoitukseen, ja tarkastella lapsen tietä viranomaisten selvitystyössä. Tavoite on valottaa kehitystarpeita lapsiin kohdistuvissa pahoinpitelyiden selvittelyissä ja niihin koskevassa viranomaisten yhteistyössä.

Sosiaalitoimen tiedoista haen vastausta seuraaviin kysymyksiin:

- onko väkivallasta tieto sosiaalitoimessa, onko väkivaltaa selvitelty sosiaalitoimessa?
- missä vaiheessa lastensuojelutarpeen selvitystä tutkintapyyntö poliisille on tehty?

Vuonna 2013 Porvoon Poliisi tutki 38 lapsen pahoinpitelyä jossa vanhempi tai muu huoltaja oli epäilty. Näistä lapsista _____ oli kunnastanne. Anon lupaa tutustua näiden lasten asiakastietoihin.

Tutkimukseen ei tule lasten tai perheiden tietoja muuten kuin tilastollisesti. Kaikki tiedot pidetään salassa vaitiolovelvollisuuden merkeissä, ja kaikki muistiinpanot mistä ilmenee lasten tietoja hävitetään tutkimuksen päättyessä. Perheille ei mene tietoa tutkimuksesta.

Tutkimus on kertaluonteinen ja tarkoitus on toteuttaa keväällä 2014. Asiakastietojen läpikäymiseen arvioin aikaa kuluvan _____.

Ystävällisin terveisin

Bilaga 3. Formulär för insamling av uppgifter, 2sidor

Kommun/stad:

POL:

Barnet/ namn+ hetu		F / P ålder
Brottsrubrik: lindrig misshandel	misshandel	grov miss- handel
Kort beskrivning:		
Datum för brottsanmälan	datum för händelsen	
Brottsanmälan gjord av:		
Intressebevakare söktes:	anhållits datum:	
	beviljats datum:	
Barnskyddsanmälan gjord av poli- sen		
Förundersökningsprocessen:	rättspsyk:	
antal förhör med barnet:		
läkarutlåtanden/ andra utlåtanden		

Uppgifter från Socialbyrån:

Barnskyddsanmälan finns? JO NEJ Rubrik:	Gjord av:	datum
Utredning på socialbyrån: träffar med barnet, datum och vem:		